

**TÜRKİYE VE AFRİKA ÜLKELERİ DİPLOMATİK TEMSİLCİLERİ
ORTAK
STRATEJİK VİZYON GELİŞTİRME PROJESİ**

II. ÇALIŞTAY SONUÇ RAPORU

“Afrika Ülkeleri ve Türkiye Arasındaki Diplomatik İlişkiler”

EDİTÖR

Uzman Ufuk TEPEBAŞ

* Sonuç Raporu: 1-24, Final Report: 25-47

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	3
AFRİKA ÜLKELERİ VE TÜRKİYE ARASINDAKİ DİPLOMATİK İLİŞKİLER	
Büyükelçi Doç. Dr. Ali Engin OBA.....	5
AFRİKA ÜLKELERİ VE TÜRKİYE ARASINDAKİ DİPLOMATİK İLİŞKİLER	
Büyükelçi Numan HAZAR	8
AFRİKA ÜLKELERİ VE TÜRKİYE ARASINDAKİ DİPLOMATİK İLİŞKİLER	
Büyükelçi Mohamed El Hassan Ahmed El HAJ	14
ÇALIŞTAY'IN İKİNCİ BÖLÜMÜ: Görüş ve Öneriler	19
ÇALIŞTAY KATILIMCI LİSTESİ	23

SUNUŞ

Uluslararası ilişkiler konusunda çok hızlı gelişmelerin yaşandığı günümüz dünyasında Afrika ülkeleri, bir taraftan kendi aralarında gerçekleştirdikleri bütünleşme hareketlerinin daha etkin olması için gayret gösterirken, diğer taraftan kıtalararası etkileşim içinde de söz sahibi olmalarının önemini ısrarla belirtiyorlar. Zaten son yıllarda çok boyutlu karşılıklı ilişkiler için atılan adımların temelinde bu gelişmeleri yakından görmek mümkündür.

İçine kapalı toplumlar ve ülkeler, 20. yüzyıla ait bir olgu olarak tarihin sayfalarındaki yerini aldı. İçinde bulunduğumuz 21. yüzyıl, sadece ülkeler arasındaki ilişkilerin değil, aynı zamanda kıtalararası etkileşimin de sınır tanımayan bir boyuta ulaştığı bir dönemdir. İşte böylesine önemli bir dönemde, geçen son iki asrın bir takım olumsuz şartları altında kendi iç dinamikleri yok edilen Afrika, kendi gücünün yeniden farkına varılmasından memnurluk duymaktadır. Geçmişte kıtanın aleyhine yaşanan sürecin tekrar etmemesi için büyük bir özveri ile çalışan Afrika ülkelerinin diplomatik temsilcileri, dünyanın farklı bölgelerindeki meslektaşlarıyla aynı tecrübelere sahip yeni nesillerini de yetiştirerek ve bu süreçte faal olmak istemektedirler.

Afrika ülkeleri, bazı hayati konularda gelişmiş ülkelerin doğrudan etkileşiminde kalmamak için 21. yüzyılı iyi değerlendirme hesapları yapmaktadırlar. Bunun için de ilk yapılması gerekenin kıtanın eğitim konusundaki açmazlarının bir an evvel çözüme kavuşturulmasıdır. Bu anlamda herkese eşit eğitim hakkı verilerek ve bunun altyapısı oluşturularak gelecek için üstün zekâyâ sahip gençlerin kıtanın her tarafından ortaya çıkarılması ve bunların kıtanın geleceği için özel olarak yetiştirilmeleri gerekmektedir.

Eğitim alanında dışarıdan gelen yardımlar geçici olmaktadır. Kalıcı olan, kıtanın kendi dinamikleriyle yaratılan imkân ve olanaklardır. Bu anlamda, hem kıtadaki mevcut üniversitelerde eğitimlerini tamamlayan gençlerin, hem de diğer kıtalarda eğitimlerini tamamlayan Afrikalı genç kuşakların bilgi ve becerilerini kıtanın geleceği için daha etkin hale getirmeleri gerekmektedir. Sadece bilgiye ihtiyaç duyan toplumlar olmaktan çıkıp bizzat bilgiyi üreten bir yapıya kavuşmanın planları şimdiden yapılmalıdır.

Ekonomik büyümelerinde yakaladıkları yüksek seviyeyi sürdürme arzusunda olan süper güçler, tarihte olduğu gibi günümüzde ve hatta gelecekte de, Afrika kıtasını kendileri için vazgeçilmez bir ucuz hammadde deposu olarak görmektedirler. Oysaki 21. yüzyılı iyi değerlendirerek sahip olunan hammadde kaynaklarının yerinde işlenip üretime dönüştürülmesi ve uluslararası piyasalarda gerçek kıymeti üzerinden işlem görmesi kıtanın geleceğini rahatlatacaktır. Bu anlamda, hem kıta ülkeleri arasında hem de kıta dışından kurumlarla işbirliği yapan, ekonomi ve kalkınma adı altında faaliyet gösteren entegrasyon hareketlerine büyük görev düşmektedir.

Sosyo-kültürel alanda henüz insanî değerlere bağlılığın fazla bozulmadığı Afrika ülkelerindeki sosyal yapının güçlendirilmesi gelecek için önemli bir kazanç olacaktır.

Bugün kendine ait değerlerinden kopan dünya toplumlarının içine düştüğü bunalımlar herkesi ciddi manada endişeye sevk etmektedir. Afrika toplumlarının da aynı süreci yaşamamaları için, bir taraftan kıta halklarının öz değerleri muhafaza edilirken, diğer taraftan değişen dünya düzenlerini de yakından takip edip onların olumlu yönlerinden istifade etme olanakları aranmalıdır. Dışarıdan elde edilen bazı kazanımlar kıtanın gelişimi için değerlendirilirken, sahip olunan öz değerlerin de aynı şekilde diğer toplumlara yararlı olacağı düşünülerek, bunların gereği gibi tanıtılmasına gayret edilmelidir.

Türkiye Cumhuriyeti, 21. yüzyılda dünyanın bir huzur ve barış ortamı olması için siyaset, ekonomi, uluslararası ilişkiler, eğitim, sanat, spor ve daha pek çok alanda daha fazla işbirliği ve ortak proje üretilmesinin gerektiğini düşünüyor ve buna göre hareket ediyor. Bu açıdan da, en büyük açılımlardan birisinin, karşılıklı ve eşit şartlarda işbirliğine açık Afrika ülkeleriyle olacağı konusunda şüphe bulunmamaktadır. Yeter ki, geleceğe yönelik vizyon geliştirecek müşterek çalışmalara derhal başlanabilsin ve bunların neticesinde oluşacak ortak kanaatler, zamanı geldiğinde geciktirilmeden ve cesurca uygulamaya konulabilsin.

İlki 4 Nisan 2007'de Ankara'da icra edilen “Küresel ve Bölgesel Sorunların Afrika Ülkelerine ve Türkiye'ye Yansımaları” konulu çalıştay ve ikincisi 31 Mayıs 2007'de icra edilen **“Afrika Ülkeleri ve Türkiye Arasındaki Diplomatik İlişkiler”** başlıklı çalıştay **“Afrika Ülkeleri - Türkiye Diplomatik Temsilcileri ile Stratejik Ortak Vizyon Geliştirme Projesi”** kapsamında böylesine ciddi ve istikrarlı bir gelecek için Türkasya Stratejik Araştırmalar Merkezi tarafından planlanmıştır. Bu proje, Afrika kıtasının ülkemizdeki diplomatik misyonuna, bu kıtada pek çok alanda yatırım yapan işadamlarımıza ve sivil toplum kuruluşlarına yönelik olarak planlanmıştır. Kıtalararası meydana gelen gelişmeleri yakından takip etme, elde ettiğimiz bilgileri dosdoğru analiz etme, müşterek bir gelecek için tutarlı ve uygulanabilir vizyon geliştirme, meydana gelebilecek aksaklıkları ise en kolay şekilde ortadan kaldırma ve karşılıklı menfaatleri temin edecek fırsatları en iyi şekilde değerlendirmeye yönelik **“Afrika Ülkeleri - Türkiye Diplomatik Temsilcileri ile Stratejik Ortak Vizyon Geliştirme Projesi”**nin bundan sonraki aşamalarının da faydalı olacağını ve Türkiye ile Afrika ülkeleri ilişkilerinin gelişmesine ciddi katkıda bulunacağını umuyoruz.

Süleyman ŞENSOY

TASAM Başkanı

AFRİKA ÜLKELERİ ve TÜRKİYE ARASINDAKİ DİPLOMATİK İLİŞKİLER

Büyükelçi Doç. Dr. Ali Engin OBA

Sayın Başkan, Sayın Büyükelçiler, Değerli Misafirler,

Türkiye Cumhuriyeti Hükümetleri programlarında, Afrika'yla ilişkilerin geliştirilmesine önem veren maddelere yer vermişlerdir. Bu hususta yaptığım bir araştırma çerçevesinde, Türk Hükümetlerinin 18-24 Nisan 1955'de yapılan Bandung Konferansı'ndan sonra programlarında, Afrika'ya atıfta bulunmayı unutmadıklarını ve özellikle sömürgeleikten kurtulma (decolonisation) dönemine rastgelen Birinci İnönü Hükümeti (20.11.1961-26.6.1962) Programı'nda, Türkiye'nin Afrika'nın sömürgeleikten kurtulmasını ve birçok ülkenin bağımsızlığa kavuşarak Birleşmiş Milletler Örgütü'ne katılmasını memnuniyetle karşıladığını belirten maddeler dikkat çekmektedir. Programda ayrıca, bu ülkelerin refaha ve mutluluğa kavuşmaları da temenni edilmektedir.

Türk diplomasisi, Afrika'yı daima yakından takip etmeye çalışmış ve Türk Dış Politikası'nın öncelikleri çerçevesinde, bu kıta ile ilişkilerini geliştirmeye gayret etmiştir. Türkiye'nin eşsiz konumu, uluslararası arenadaki birçok ülkeden daha fazla çeşitli sorunlarla uğraşmasına yol açmıştır. Türkiye'nin bir imparatorluk varisi oluşu, zengin devlet geleneği, Afrika gibi büyük bir kıta ile ilgilenmesini gerektiren bir husus olarak hep değerlendirilmiştir. Bu devlet geleneği ışığında, Osmanlı Afrika'sının getirdiği tecrübe, Türkiye'nin bu kıtayla ilişkilerinin geliştirilmesine katkıda bulunmuş, Afrika'yı daha iyi tanımak, sorunlarının çözümüne yardımcı olmak ve bölgesel bir güç olarak, bu kıtada daha görülür hale gelmek fikri, Türk Dış Politikası karar vericileri nezdinde destek bulmuştur. Türkiye, Afrika ülkelerinin, dış politikasının yürütülmesinde nazarı dikkate alınması gereken bir husus olduğunun da bilinci içindedir. Nitekim Ankara, irili ufaklı 53 Afrika ülkesinin Birleşmiş Milletlerdeki oylama sırasında kendi milli çıkarları bakımından önem arzettiğini bilmektedir. Bu ülkelerle ilişkilerin geliştirilmesi amacıyla yapılan çeşitli girişimler, yakın zamana kadar Afrika'nın birçok yerinde hüküm süren iç savaş, karışıklıklar ve diğer istikrarsızlıklar nedeniyle bir türlü gerçekleşmemiştir. Bu durum ve Türkiye'nin dış politika önceliklerinin baskısı da, Afrika'ya gerekli ilginin gösterilmesini engellemiş, Türk-Afrika ilişkileri kendi haline bırakılmıştır.

Türk-Afrika ilişkileri son dönemde, 1998'den itibaren ciddi bir dönüşüm yaşamış ve Afrika'ya Açılım Programı, Sayın İsmail Cem'in Dışişleri Bakanlığı sırasında, Müsteşar Büyükelçi Korkmaz Haktanır'ın desteği ve Afrika Koordinatörü olan Büyükelçi Numan Hazar'ın gayretleri ile yeni bir döneme girmiştir.

Haziran 1998'de Ankara'da yapılan tarihi Afrika mukim T. C. Büyükelçileri Toplantısı, Afrika'ya yönelik politikalarımızın tespitinde diğer önemli bir merhaleyi oluşturmuştur.

Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, Afrika'yı daha yakından tanımak için üniversitelerimizin birinde bir Afrika İncelemeleri Merkezi'nin kurulmasını sağlamak için de girişimde bulunmuş, bu amaçla bir yönerge taslağı Bakanlık tarafından hazırlanmıştır. Ancak, bu Merkez bütün çabalarımıza rağmen faaliyete geçirilememiştir.

Türkiye-Afrika ilişkileri bir müddet sonra, maalesef, eskiden olduğu gibi atıl bir döneme girmiş, Türkiye'nin dış politika öncelikleri etkisinde yeniden ihmale uğramış ve bu durum, 2003 AK Parti iktidarına kadar devam etmiştir.

Yeni Hükümet ve başta Sayın Dışişleri Bakanı Abdullah Gül, Afrika'ya özel bir önem verileceğini bana bizzat Kinşasa'ya (Kongo Demokratik Cumhuriyeti) atanmam üzerine ve Türkiye'den ayrılmadan önce kendisine yaptığım veda ziyareti sırasında bildirmiş, akredite olduğum Kongo Demokratik Cumhuriyeti, Kongo Cumhuriyeti, Orta Afrika Cumhuriyeti, Angola, Gabon ve Burundi Dışişleri Bakanlarını kendisi adına ülkemize davet etmemi istemiş, bu ülkelerle ilişkilerin geliştirilmesi amacıyla maddi ve manevi desteği vermeye hazır olduğunu söylemiştir.

Sayın Başbakan da yeni atanan Büyükelçileri kabul ederken, Afrika'yla olan ilişkilerin geliştirilmesinin önemi üzerinde durmuştur.

AK Parti Hükümeti, Afrika'yla olan ilişkilerin daha da ileriye götürülmesi amacıyla 2005 yılını "Afrika Yılı" ilan etmiş ve bu bağlamda Sayın Başbakan, Mart 2005 başında Etiyopya ve Güney Afrika'yı ziyaret ederken, 27-29 Mart 2006 tarihleri arasında icra edilen 18. Arap Ligi Zirvesi sonrası Sudan'ı ziyaret etmiştir. Sayın Başbakan ayrıca, Afrika Birliği'nin 8. Olağan Zirvesi'nin Açılış Oturumuna Afrika Birliği Komisyonu Başkanı Sayın Konare'nin davetlisi olarak katılmış ve tarihi nitelikte bir konuşma yapmıştır.

Sayın Başbakan Erdoğan, 2 Mart 2005'de Etiyopya Barış ve Kalkınma Enstitüsü'nde yaptığı konuşmada Türk Dış Politikası hakkında bilgi verip, 2009-2010 dönemi Güvenlik Konseyi adaylığımıza destek talep ettikten sonra, Türkiye'nin Afrika'ya bakışı üzerinde durmuş, Türkiye'nin coğrafi ve hissi bakımdan kendisini Afrika'dan uzak hissetmediğini bildirmiş, Afrika halkının tarihi boyunca zorluk çektiğini, şimdi bir aslan gibi ayağa kalktığını vurgulamış, Türkiye'nin Afrika'yı şeref ve güç sözcükleri ile tanımladığını kaydetmiştir.

Sayın Başbakan, Afrika Birliği Zirvesi'nde 29 Ocak 2007'de yaptığı konuşmada ise, Afrika Birliği'nin önemi üzerinde durmuş, Afrika'ya bakışımızı, bu kıtanın önemini ve Türk- Afrika ilişkilerini ele almıştır. Bu bağlamda Sayın Başbakan, Türkiye'nin Afrika Birliği'nin ve Afrika uluslarının barış, demokrasi, kalkınma ve refah çabalarına destek olmayı arzuladığını, Türkiye'nin Afrika halklarının "bir dostu olarak, bölgesel işbirliği, barış ve sürdürülebilir kalkınma yolunda birlikte çalışmak" istediğini, bunun için Türkiye'nin açlıktan işsizliğe, salgın hastalıklardan etnik çatışmalara kadar her ciddi sorunla mücadelesinde Afrika'ya destek vermeye kararlı olduğunu açıklamıştır. Sayın Başbakan ayrıca konuşmasında, Darfur ve Somali sorunlarına da atıfta bulunmuş ve Türkiye'nin Afrika'ya açılımının önümüzdeki yıllarda da devam edeceğini bildirmiştir.

Dışışleri Bakanı Sayın Abdullah Gül de Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda 22 Eylül 2006'da yaptığı konuşmada, Afrika'ya da önemli bir yer vermiştir. Sayın Bakan'ın ifadeleri Türk Dış Politikası'nın Afrika'ya bakışını açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Bu konuşmasında Sayın Gül ezcümle, "Afrika'nın kaderi bizim ortak kaderimizdir, kıtanın zor sorunları karşısında ilgisiz kalamayız, Afrika'yı yüzüstü bırakamayız" demiştir.

Afrika ile ilgili olarak yukarıdaki gelişmeler, Türkiye'nin Afrika'yla ilişkilerini bundan böyle ihmal etmek niyetinde olmadığını göstermektedir. Türk Dışışleri Bakanlığı bünyesinde Afrika'da görev yapmış Büyükelçilerin ve Diplomatların oluşturduğu "Afrika lobisi" bu kıta ile olan ilişkilerin daha da ileriye götürülmesi yönünde çaba sarfetmektedir.

Türkiye ayrıca, kalkınma yardımları konusunda TİKA aracılığıyla Afrika'daki etkinliğini daha da somut hale getirmiştir. Önemli miktarlara ulaşan Türkiye'nin kalkınma yardımları, Addis Ababa, Hartum ve Dakar'daki TİKA ajansları, Türk Dış Politikası'nın Afrika'daki etkinliğinin temel bir aracı haline gelmiştir.

Türkiye, Afrika kıtasıyla ilişkilerini önümüzdeki dönemde daha da ileriye götürmek, bu amaçla Afrika'daki temsilini daha da belirginleştirmek, yeni mukim Büyükelçilikler açarak bu kıtadaki görünürlüğünü pekiştirmek istemektedir. Türkiye ayrıca, Ankara'da da Afrika ülkelerinin Büyükelçiliklerinin sayısının artmasını arzulamaktadır. Mukim Büyükelçiliklerimizde bulunduğu ülkelerin de Ankara'da sefaret açmaları sağlanmalıdır. Bu çerçevede, Kinşasa'da görevdeyken, Ankara'da bir Kongo Demokratik Cumhuriyeti Büyükelçiliğinin açılması için gerekli girişimlerde bulundum. Aynı zamanda mukim Büyükelçiliğimizin bulunduğu Kenya'nın da Ankara'da mukim bir Büyükelçilik açması gerçekleştirilmelidir.

Değerli dinleyiciler, Afrika'yla ilişkilerimizi geliştirmenin önemli bir boyutu da, Türkiye'de Afrika'yı iyi tanımamızı sağlayacak bilimsel kurumların sayılarının arttırılmasıdır. Bu bağlamda, TASAM'ın düzenlediği Uluslararası Türk-Afrika Kongreleri'nin önemini belirtmek istiyorum. Aynı şekilde, üniversitelerimizin de bu kıta ülkelerine, dillerine, kültürlerine ilgi göstermelerinin zamanı gelmiştir. Türk-Afrika ilişkileri sadece Dışışleri Bakanlığı'nın tekelinde olmayıp, Türk toplumunun her kesiminin ilgi göstermesini beklemektedir.

İlginiz için teşekkür ederim.

AFRİKA ÜLKELERİ ve TÜRKİYE ARASINDAKİ DİPLOMATİK İLİŞKİLER

Büyükelçi Numan HAZAR
Milli Savunma Bakanı Dış Politika Danışmanı
Eski Büyükelçi/ Nijerya, Avrupa Konseyi ve UNESCO Daimi Temsilcisi

I. Giriş

Sunumumu genel olarak dört bölümde yapmayı arzuluyorum. Birinci bölüm, tarihsel arka plana odaklanacak. Çünkü Türkiye ile Afrika arasındaki diplomatik ilişkileri incelediğimizde, öncelikle Türkiye'nin tüm Afrika kıtasıyla olan ilişkilerinin tarihsel açıdan arka planını bilmemiz gerekmektedir. İkinci bölüm, genel olarak Türkiye'ye yönelik Afrika'daki mevcut duyguları içerecektir. Üçüncü bölümde, Türkiye ile Afrika ülkeleri arasındaki diplomatik ilişkilerin durumunu ele alacağım. Dördüncü ve son bölümde ise diplomatik ilişkilerin geleceğini inceleyeceğim.

II. Tarihsel Arka Plan

Türkiye'nin Afrika'yla olan ilişkilerinde tarihsel arka planı göz önünde bulundurduğumuzda Osmanlı İmparatorluğu'nun Afrika kıtasında da yer aldığını görebiliriz. Ancak şu hakikati de daima aklımızda tutmamız gerekir ki; Osmanlı İmparatorluğu sömürgeci bir imparatorluk değildi. Osmanlı İmparatorluğu'nda tıpkı Roma İmparatorluğu'nda olduğu gibi barışa dayalı bir sistem bulunmaktaydı. Bu sistemin adı Osmanlı Barışı idi. Çünkü söz konusu dönemde sömürgecilik anlayışı henüz mevcut değildi. Osmanlı İmparatorluğu'nun sahip olduğu sistem oldukça farklı temellere dayanıyordu. Dolayısıyla o dönemde Osmanlı İmparatorluğu'nun farklı bir rolü bulunmaktaydı.

Osmanlı İmparatorluğu'nun özellikle Kuzey Afrika'daki rolü, Cezayir, Tunus ve Libya'dan başlayarak bu ülkelerin, İspanyol sömürgeciliğinden korunmasına yöneliktir. Öte yandan Doğu Afrika'daki rolü ise söz konusu bölgenin, Portekiz'in sömürgeciliğe dayalı nüfuzundan korunması temeline dayanıyordu.

Osmanlı İmparatorluğu, gerek Kuzey Afrika'da gerekse Doğu Afrika'da daima kurtarıcı olarak görülmüştür ki; bu nedenlerden ötürü Osmanlı İmparatorluğu'nun Afrika'da çok daha farklı algılandığına atıfta bulunmak istiyorum. Esasen, Osmanlı İmparatorluğu Cezayir, Tunus, Libya (Trablusgarp), Mısır ve sonraki dönemde de Sudan'da egemen olmuştur. Osmanlılar, Portekiz'in Doğu Afrika'ya nüfuz etmesi karşısında bunu engellemeye yönelik olarak yoğun bir çaba sarf etmişlerdir. Bunun neticesinde, Somali'nin bir bölümü Cibuti, Eritre ve Kuzey Etiyopya'da yer alan Harar bölgesi, Osmanlı İmparatorluğu'nun

birer parçası haline gelmişlerdir. Bu bölge, söz konusu dönemde Osmanlı Devleti'nin Habeş eyaleti olarak bilinmektedir.

Osmanlı İmparatorluğu, Afrika'nın çeşitli bölgeleriyle yoğun ilişkilere sahip olmuştur. Sultan II. Abdülhamit döneminde Osmanlı İmparatorluğu, Zanzibar Adası ile yakın ilişkiler içerisinde olmuştur. Zanzibar Sultanı, İstanbul'u ziyaret ederken, Osmanlı Sultanı da o dönemde Zanzibar'a özel elçiler göndermiştir.

1575 yılında ise Kanem Bornu Sultanı Mai İdris Aloma ve Osmanlı Sultanı III. Murat'ın hükümdarlıkları döneminde, Osmanlı İmparatorluğu ile bugünkü Nijerya'nın ve Kamerun'un kuzeyi ile Mali ve Çad'ı kapsayan Kanem Bornu Devleti arasında bir savunma paktı akdedilmiştir.

Bir diğer gerçek şudur ki, Nijerya ve Güney Afrika örneklerinde de görülebileceği gibi Afrika'nın farklı bölgelerinde bulunan Müslümanlar, İstanbul'dan İslam âlimleri ya da imamlar getirmek istemişlerdir. Tüm bunlar, Osmanlı İmparatorluğu ile Afrika ülkeleri arasındaki yakın ilişkileri gözler önüne sermektedir. Örneğin bir sonraki safha olan sömürgecilik sürecinde Osmanlı İmparatorluğu, Afrika'nın Fransa ve Büyük Britanya gibi dönemin süper güçleri tarafından sömürgeleştirilmesi sürecine daima karşı çıkmıştır. Söz konusu gelişmelerden biri, Büyük Sahra'nın Büyük Britanya ve Fransa arasında taksim edilmesi yönündeki kararları olmuştur. Osmanlı İmparatorluğu bu düşüncenin karşısında yer almıştır. Fransa ve Büyük Britanya, 1876 yılındaki Berlin Kongresi'nde alınan bir karara atıfta bulunarak Büyük Sahra'nın taksim edilmesi hususunda hak sahibi olduklarını belirtmişlerdir. Fransa, Berlin Kongresi'nde tanımlanan hinterland* prensibine uygun olarak hareket edeceğini deklare etmiştir. Cezayir ve Tunus üzerinde uzun süredir egemenliğinin bulunduğunu belirten Fransa, Sahra bölgesinde, bu ülkelerin hinterlandında hak sahibi olduğunu bildirmiştir. Osmanlı İmparatorluğu bu fikre karşı çıkmıştır. İngiltere de aynı nedenle Sahra bölgesinin taksim edilmesi bağlamında, Sudan'daki Darfur bölgesi üzerinde hak iddia etmiştir. Osmanlı İmparatorluğu, 1890 yılında söz konusu güçlerin taksim tezlerine karşı çıkarak bu husustaki itirazlarını, 1902 yılında Londra, Paris ve İstanbul'da bulunan diplomatik temsilcilerin aracılığıyla söz konusu ülkelerin Dışişleri Bakanlıkları'na iletmiştir.

Bu gerçekler, Osmanlı İmparatorluğu'nun Afrika'yla sahip olduğu ilişkiler hususunda bir fikir vermektedir.

Fransa, 1830 yılında Cezayir'i işgal ettiğinde, Cezayir'in ulusal kahramanı Abdelkader hapse atılmış ve daha sonra da Fransa'ya gönderilmiştir. O dönem Osmanlı İmparatorluğu, Abdelkader'in serbest bırakılması konusunda ısrar etmiştir. Osmanlı İmparatorluğu'nun talebi üzerine serbest bırakılan Abdelkader, Türkiye'ye gönderilmiştir. Kendisi birkaç yıl Bursa'da yaşamıştır. Ne var ki, Bursa'da meydana gelen bir deprem sonrası korkarak, yine söz konusu dönemde Osmanlı İmparatorluğu'nun bir parçası olan Şam'a gitmeye karar vermiştir. Böylelikle Osmanlı İmparatorluğu, Cezayir'in ulusal kahramanını korumayı amaçlamıştır.

* Bir kenti, kentler dizisini yada bölgeyi çevreleyen, onunla yakın ekonomik ve toplumsal etkileşim içinde bulunan bölge. (Ç.n.)

İtalya, 1911 yılında Trablusgarp'ı ya da bugünkü adıyla Libya'yı işgal teşebbüsünde bulunmuştur. O dönem Mustafa Kemal Atatürk de dâhil olmak üzere çok sayıda Osmanlı subayı gönüllü olarak Libyalılara yardım etmek amacıyla Mısır üzerinden Libya'ya geçmişlerdir.

III. Afrikalıların Türkiye'ye Yönelik Duyguları

Bu bölümde Afrikalıların Türkiye'ye yönelik duygularından bahsedeceğim. Tarihi perspektif, Afrikalıların Türkiye'ye yönelik duyguları hakkında bir fikir vermektedir. Daha önce de belirttiğim gibi Türkiye/Osmanlı İmparatorluğu, Kuzey Afrika'da, Cezayir'de, Libya'da ve Tunus'ta tıpkı bir kurtarıcı olarak görülüyordu. Sudan'da da her zaman dostane duygular mevcut olmuştur. Benim kişisel izlenimim de bu yöndedir. Doğu Afrika konusuna da değinecek olursak aynı şeyi söylememiz mümkündür.

Hepimizin bildiği gibi coğrafya, genellikle siyasal çatışmaları, sorunları ve bazen de dostlukları belirler. Bu durum, jeopolitik'te gizli bir kural değildir. Bu nedenle benim kanaatim, Türkiye'nin Afrika'yla jeopolitik sorunlara sahip olmaktan oldukça uzak olduğu yönündedir.

Türkiye bugüne kadar Afrikalılar tarafından daima yakın ve dost bir ülke olarak kabul edilmiştir. Bu nedenle, Türkiye'nin tüm Afrika kıtasıyla sahip olduğu ilişkiler oldukça pozitif bir zemin üzerinde bulunmaktadır. Her zaman gözlemlenmiş olduğu gibi, Türkiye'nin Mustafa Kemal Atatürk'ün liderliğinde verdiği ulusal bağımsızlık mücadelesi, Afrika'nın ve Afrikalı uluslarının üzerinde izlenebilecek bir model olarak güçlü bir etkide bulunmuştur. Zira Türk İstiklal Savaşı, Avrupa'nın büyük devletlerine karşı dünyadaki ilk milli kurtuluş mücadelesi olma özelliğine sahiptir. Öte yandan, Atatürk'ün uygulamış olduğu reformlar, birçok Afrika ülkesini, Müslümanları ve aynı şekilde Hıristiyanları da etkilemiştir.

Afrikalıların, Türkiye'ye sempati duymasındaki bir diğer etken, ülke nüfusunun Müslüman olmasıdır. Bu durum, devletlerarası ilişkilerde tüm Müslüman Afrika'nın Türkiye'yle yakınlaşmasını beraberinde getirmektedir. Afrikalı Müslümanlar bazı durumlarda Osmanlı ya da Türk imamlar veya âlimler aracılığıyla İslam dinini öğrenmeyi ya da bu konuda bilgilerini geliştirmeyi arzulamaktadırlar. Bazı Afrikalı öğrenciler de İslam dinini öğrenmek ve buradaki okullarda dini eğitim almak amacıyla Türkiye'ye gelmektedirler.

Bunun yanında Afrikalı Hıristiyanlar da Türk devletinin laik yapısından ötürü Türkiye'ye ilgiyle ve sempatiyle bakmaktadır. Bu da son derece doğaldır, çünkü laik devlet, dini özgürlüğe saygı duymaktadır. Tüm bunlar, Afrika'daki Müslümanların ve Hıristiyanların, Türkiye'ye yönelik olumlu izlenimlere sahip olduklarını göstermektedir.

Bu unsurlardan söz ettim, çünkü söz konusu unsurlar Türkiye'nin, tüm Afrika kıtası'yla ilişkilerinde gerçekten büyük birer etkiye sahiptir.

IV. Türkiye'nin Afrika Ülkeleriyle Olan Diplomatik İlişkilerinin Statüsü

Bu bölümde, Türkiye'nin Afrika ülkeleriyle kurduğu diplomatik ilişkilerin durumuna

değineceğim. Türkiye, daha önceden bağımsızlıklarını kazanan Afrikalı Arap kökenli devletlerin bağımsızlıklarını derhal tanıyarak bu devletlerin tamamıyla diplomatik ilişkiler tesis etmiş olup, Rabat'ta (Fas), Cezayir'de (Cezayir), Tunus'ta (Tunus), Trablus'ta (Libya), Kahire'de (Mısır) ve Hartum'da (Sudan) mukim Büyükelçilikler açmıştır. Türkiye'nin Afrika'nın bir diğer bölgesinde yer alan Etiyopya'nın başkenti Addis Ababa'da daima bir Büyükelçiliği mevcut olmuştur. Zira Etiyopya, bir sömürge olmamış ve her zaman bağımsızlığını muhafaza etmiştir.

Türkiye, Afrika halklarının özgürlüklerine daima gereken önemi vermiş ve sömürgeleikten ayrılma sürecinde çoğunluğu siyah olan Afrika ülkelerinin bağımsızlıklarını desteklemiştir.

Türkiye tüm yeni bağımsız devletlerin bağımsızlıklarını vakit geçirmeden tanımıştır. İlk olarak Afrika kıtasında bağımsızlığını kazanan devlet, Nkrumah'ın liderliğindeki Gana olmuştur. Türkiye, Gana'nın bağımsızlığını tanımalarının ardından Akra'da mukim bir büyükelçilik açmıştır. Gana'nın lideri Nkrumah saygın bir liderdi. Kendisi, söz konusu dönemdeki Bağlantısızlık Hareketinde oldukça önemli bir rol oynamıştı.

1960'lı yıllara gelindiğinde Nijerya bağımsızlığını kazanırken, Türkiye'nin Nijerya'nın başkenti Lagos'ta bir Başkonsolosluğu bulunuyordu. Söz konusu Başkonsolosluk, bu sürecin ardından Büyükelçiliğe dönüştürülmüştür. Bir sonraki aşamada Kinşasa'da (Kongo Demokratik Cumhuriyeti), Dakar'da (Senegal), Nairobi'de (Kenya), Mogadişu'da (Somali), Dar üs Selam'da (Tanzanya) ve Güney Afrika'da ırk ayrımcılığına dayanan rejimin sona ermesinin ardından da Pretoria'da Büyükelçiliklerimiz açılmıştır. Böylece tüm Afrika kıtasında 15 Büyükelçiliğimiz bulunuyordu. Bununla beraber daha sonra üç Büyükelçiliğimizi kapattık. Akra ve Dar üs Selam'da bulunan Büyükelçiliklerimiz ekonomik nedenlerden dolayı kapatıldı. Somali'nin başkenti Mogadişu'da yer alan Türk Büyükelçiliği ise bu ülkede yaşanan iç kargaşa nedeniyle kapatılmıştır. Türkiye'nin Afrika'daki diplomatik temsilciliklerinin genel durumu bu şekildedir.

V. İleriye bakış: Türkiye'nin Afrika'daki Temsilinin ve Diplomatik İlişkilerinin Geleceği:

Bu bölümde Türkiye'nin Afrika'yla diplomatik ilişkilerinin geleceğine değinmek istiyorum. Burada daha çok ileriye yönelik bir bakış üzerinde duracağım. Öncelikle, şunu ifade etmek isterim ki, gördüğüm kadarıyla Türkiye'nin günümüzde, Afrika'daki diplomatik düzeyde temsili yeterli değildir. Türkiye'nin Afrika'da daha fazla daimi Büyükelçiliğe sahip olması gerektiğine inanıyorum, çünkü Afrika'da mukim Büyükelçiliklerin açılması gereken Tanzanya, Gana, Angola, Uganda, Mozambik, Madagaskar, Zimbabve, Kamerun ve Fildişi Sahili gibi birçok önemli ülke bulunmaktadır.

1998 yılında Afrika'ya yönelik bir eylem planı sunduğumuzda, Afrika ülkelerinde birçok mukim Büyükelçilik açılmasını da önermiştik. BM'ye akredite olan New York, Cenevre ve Viyana'daki delegasyonlarımız, talebimiz üzerine bu konuda bir çalışma hazırladı.

Bunun sonucunda, öncelikle Akra'da (Akra Büyükelçiliği'nin yeniden açılması), ardından Harare'de (Zimbabve) ve Abidjan'da (Fildişi Sahili) olmak üzere üç Büyükelçiliğimizin açılacağına karar verdik. Fakat Akra'daki Büyükelçiliğimizi yeniden faaliyete geçirme çabalarımız finansal güçlüklerden dolayı gerçekleşemedi. Aynı şekilde diğer iki başkent Harare'de ve Abidjan'da Büyükelçiliklerimiz açılması yönündeki düşüncemiz, söz konusu ülkelerdeki iç siyasal sorunlar ve iç savaşlar nedeniyle mümkün olmadı.

Eylem planımızda Büyükelçilerin, Ankara'dan çeşitli Afrika ülkelerine doğrudan akreditasyonunu da önerdik. Çünkü bu durum çeşitli ülkelerce uygulanan bir yöntemdir. Finansal nedenlerden dolayı yerleşik bir Büyükelçilik açamadığımız takdirde, bu yöntemle bir Büyükelçi atayabilmek suretiyle söz konusu Büyükelçinin Ankara'dan, atandığı Afrika ülkesinin başkentiyle iletişim kurması mümkün olabilmektedir. İskandinav ve Benelüks ülkeleri, Afrika'da ve Asya'da bu türden uygulamalarda bulunmaktadır. Biz o dönemde Büyükelçilerin, Ankara'dan doğrudan akreditasyonu konusunda Tanzanya ve Kamerun gibi bazı ülkeleri seçmiştik.

Bununla beraber, yetkili mercilerimiz geçici bir Büyükelçilik misyonunun kurulmasının ve Türkiye'nin başkentinden bir başka ülkeye doğrudan akreditasyon metodu aracılığıyla bir Büyükelçinin atanmasının bizim mevzuatımız çerçevesinde imkânsız olduğunu söylüyorlardı. Bizim düşüncemiz, diplomatik temsildeki düşük düzeyden kaynaklanan sorunun belli bir ölçüde hafifletilmesi idi. Bu sistem çerçevesinde bizim önerimiz, finansal nedenlerden ötürü daimi Büyükelçiliklere sahip olmadığımız yerlere, yılın belirli dönemlerinde Ankara'dan Büyükelçi gönderebilmek suretiyle, Büyükelçinin gerekli girişimlerde bulunmasını sağlamak ve akredite olduğu ülkedeki diplomatik misyonunu icra etmesi idi.

Sayın Büyükelçi Oba'nın da söz ettiği gibi, Türk hükümeti 2005 yılını Afrika yılı olarak ilan etti. Başbakanımız Sayın R. T. Erdoğan, Türkiye'nin, Afrika kıtasının farklı ülkelerinde çok sayıda Büyükelçilik açması gerektiğini belirtti. Bu konuda beş yeni Büyükelçiliğin açılması önerilmişti. Benim inancım şudur ki, bir Büyükelçiliğin yalnızca açılması yeterli değildir. Bir Büyükelçilik açtığınızda, gerekli şekilde teçhiz edilmesi ve diğer birçok olanağın sağlanması gerekmektedir. Bu münasebetle 1998 yılındaki eylem planımızda, Afrika'daki bazı Büyükelçiliklerimizin tam teşekküllü Büyükelçilikler olarak uygun hale getirilmesini önerdik. Bunun anlamı, bütünüyle işlevsel elçilikler. Eğer Büyükelçiliğe yalnızca bir Büyükelçi ve İkinci Kâtip atıyorsanız, söz konusu Büyükelçilik tam anlamıyla işlevsel olamaz. Tam teşekküllü bir elçilik, Büyükelçinin yanı sıra içinde Ticaret Müşavirinin de yer aldığı yardımcı personelin bulunduğu Büyükelçilik anlamına gelmektedir. 1998 yılındaki eylem planımızda, biri Batı Afrika'da ve bir diğeri de Doğu Afrika'da olmak üzere tam teşekküllü Büyükelçiliklerimizin bulunmasını önerdik. Sorun daima diplomatik temsilciliğin düşük düzeyde olmasıdır. Fakat biz bu sorunu aşabiliriz diye düşünüyoruz.

Afrika ülkelerinin de Ankara'daki temsilciliklerinin düşük düzeyde olması sorun teşkil ediyordu. Bununla beraber, Ankara'da son yıllarda çeşitli Afrika ülkelerinin Büyükelçilikleri açılmış bulunmaktadır.

Şu ana kadar atıfta bulunmuş olduğum tüm hususlar iki taraflı ilişkilerimize, iki taraflı diplomatik ilişkilere yöneliktir. Fakat bu yalnızca Türkiye'nin Afrika ülkeleriyle olan diplomatik ilişkilerinin görünümünü değildir. Türkiye'nin Afrika ülkeleriyle olan diplomatik ilişkileri bu bağlamda sınırlanamaz. Bizler, Afrika ülkeleriyle olan işbirliğimize uluslararası örgütler bağlamında da büyük önem veriyoruz. Türkiye daima Afrika'ya yardımcı olmaya çalışmakta ve Afrika ülkeleriyle ilgili çok sayıda projeye katkıda bulunmaktadır; Türkiye uluslararası kuruluşlarda da çeşitli çabalarla katkı sağlamakta, Afrika ülkelerinin sorunlarının çözülmesini ya da asgari düzeyde hafifletilmesini amaçlamaktadır.

Burada sözlerimi noktalamak istiyorum. Öncelikle izin verirsiniz bu akşam, burada bulunduğunuzdan dolayı hepinize teşekkür ediyorum. Bu akşam söz konusu toplantıyı başarıyla organize eden TASAM'a gönülden teşekkürlerimi sunuyorum, bu toplantının gerçekleşmesinde katkısı bulunan herkesi kutluyorum.

Son olarak tüm Büyükelçilere ve Afrika'nın farklı ülkelerinden katılan temsilcilere bugün burada bulduklarından ötürü en içten teşekkürlerimi ve şükranlarımı sunmak istiyorum.

AFRİKA ÜLKELERİ ve TÜRKİYE ARASINDAKİ DİPLOMATİK İLİŞKİLER

Mohamed El Hassan Ahmed El HAJ
Sudan Büyükelçisi

Bu akşam yanımda oturan çok tecrübeli Büyükelçilerin, kişisel deneyimleri bulunan Birleşmiş Milletler üyesi Diplomatların, Afrika ülkelerinden gelen Büyükelçilerin ve çeşitli kuruluşlardan değerli temsilcilerin bulunduğu bu organizasyonda yer almak benim için gerçekten onur verici. Bu akşamki çalıştay, konusu ve içeriği açısından gerçekten çok zengin ve bu hususta söz konusu toplantıyla ilgili hazırlıklardan ötürü Sayın Başkan'a teşekkür etmek istiyorum. Ayrıca kendi adıma, benden önceki konuşmacı Büyükelçilere teşekkür ederek konuya aynı doğrultuda devam etmeyi arzuluyorum.

Sudan, Afrika kıtasının tam ortasında yer almaktadır. Bu nedenle, Büyükelçi dostlarıma Afrika'dan ve kıtanın merkezindeki Sudan'dan bahsedeceğim. Sudan'ın tarihsel olarak Afrika'nın çoğunluğunu oluşturması dolayısıyla Afrikalı Büyükelçiler adına söz hakkı verildiğini düşünüyorum. Sudan kelimesi, Kızıl Deniz'den Atlantik Okyanusu'na kadar olan bölgenin etrafında bulunan ülkeler için kullanılıyordu. O dönemde Etiyopya'nın tamamı ve son dönemlerde ise Etiyopya, Eritre, Cibuti, Sudan, Çad'ın bir kısmı Sudan sınırları içerisinde yer alıyordu. Osmanlı İmparatorluğu dönemine gittiğiniz takdirde söz konusu bölgenin Sudan olduğu gösteren oldukça büyük bir harita bulacaksınız.

Genel olarak tarihsel sürece bakıldığında Afrika ve Sudan arasındaki ilişkiler, Osmanlı İmparatorluğu'ndan önce başlamaktadır. Bildiğiniz üzere ticaret trafiğinin, İpek Yolu'nun Suriye üzerinden Kızıl Deniz'le, daha sonra da Tunus ve Cezayir'le bağlantısı bulunmaktaydı.

Genel olarak Türkiye'yle Afrika arasındaki ilişkileri belirleyen çok sayıda husus bulunmaktadır. Yüzyıllar önce, tabii ki Türkiye ile Afrika ülkeleri arasındaki ilişkileri belirleyen faktör ortak gelenek olmuştur. Ben, Ankara'ya Büyükelçi olarak geldiğimde samimi olmak gerekirse hiç yabancılık hissetmedim. Avrupa'da, Cenevre'de, İngiltere'nin her yerinde bulundum, fakat buraya geldiğimde kendimi ülkemdeymişim gibi hissettim. Çünkü gelenekler büyük ölçüde aynı ve daima aynı olmuştur. Arada bir tek dil engeli bulunmaktadır, fakat kanımca, Türk dilinin %40'ı orijinal Arapçadır ve dolayısıyla geleneksel olarak bunu anlamamız mümkün olabilmektedir. Afrika ile Türkiye arasında ifade edildiği gibi kültürel farklılıklar bulunmadığından dolayı gelenekler değişmemiş ve kültürel farklılıklar oluşmamıştır. Sudan'a ve oldukça sıcak bir mesele olan Darfur konusuna gelince, günümüzde insanlar, meseleye yanlış bir açıdan bakmaktadırlar, bu konuya daha doğru bir açıdan bakmak gerekmektedir.

Yıllar önce Darfur, Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı İmparatorluğu ile birlikte savaşan Afrika'daki bir bölgeydi. Bu, tarihsel bir gerçektir. Aslında o dönemde Darfur'un Sudan'dan

bağımsız olduğu çok iyi bilinmektedir. Orasının Darfur Sultanlığı olarak adlandırılan bağımsız bir devlet olduğundan bahsediyorum. Orada yaşayanlar, tarihsel olarak yüzyıllar önce, Osmanlı İmparatorluğu'nda ve Darfur'daki Osmanlı İmparatorluğu'ndan önce çok büyük bir dini role sahiptiler. Kendileri mahmuri tercih ederlerdi ve bunu da Darfur'dan alırlardı; Kur'an ayetlerini yazmak için de İstanbul'a getirirlerdi. İhracat yaparlardı ki daha sonra Darfur ve İstanbul'da yaşayan insanlar arasında müşterek seferler olacak ve her yıl her iki şehirde yaşayan bu insanlar Mekke'ye gideceklerdir. Bu durum yüzyıllar boyunca devam etmiştir. Yüzyıllar sonra ilişkiler; kültürel, dinsel ve tarihsel olarak etkilenmiştir. Bir Büyükelçi olarak ya da Türk olarak şaşırılmamalıdır ki, Türkiye'de yüzlerce ve binlerce Sudan kökenli insanın yaşadığı mahalleler bulunmaktadır.

Sahip olduğumuz söz konusu mahallelerin tamamı Türkiye'nin batısında, Ankara, İstanbul ve İzmir arasında bulunmaktadır. Sudan kökenli insanların yaşadığı mahallelerin tamamını ziyaret ettim, şu an tabii ki kendileri Türk olmuşlar, fakat aynı zamanda Sudan kökenlidirler. Üç yıl önce Türkiye'nin güzellik kraliçesi seçilen bayan da Sudan kökenliydi. Türkiye'deki en önemli güreşçi de aslında Sudan kökenlidir. Bu hususlar, Sudan ile olan ilişkiler konusunda önemli birer göstergedir. Afrika genel olarak oldukça zengindir, fakat Sudan'da fazla sayıda Türk ailesi, Türk ismi, iki kültür arası evlilikler ve hatta bunun yanında birçok Türk işadamaı bulunmaktadır. Kendileri Sudan'a giderek Sudanlı bayanlarla evlenmişlerdir ve benzeri durum günümüzde Türkiye'de de geçerlidir. Bu nedenle, ilişkiler gerçekten ekonomik, siyasi, diplomatik, akrabalık unsurlarının temel taşı oluşturmakta ve bu durum, Afrikalı dostlarım adına konuşmam gerekirse, kıta genelinde kısmen veya tamamen doğru olmakla birlikte, tarihsel olarak aslında Afrika nüfusu Türklerle temsil edilmektedir. Bu ifadeler, sanırım gerek Türkiye gerekse Afrika'daki desteğin istenilen seviyeye çıkartılması için belirtilen samimi dostlukların kısa bir hikâyesi olmuştur. Bu hususlarda yoğun uğraşlar veriyoruz fakat gelişmelerin de olumlu yönde olduğu görülmektedir. Bu vesileyle, Afrika ve Sudan arasındaki tarihsel süreci çok hızlı ve özet olarak ele almış bulunuyoruz. Sudan, Afrika'yı temsil etmektedir. Kuzey Afrika, Afrika'nın kalbi, Sahra'nın Güneyindeki akrabalıklar, oralarda bulunan akrabalık kökeninin basit temel taşıdır ve bu doğrultuda geliştirilmeleri gerekmektedir. Bu husus ikinci bir noktadır. Sayın Büyükelçilerin temas ettikleri hususlara da değinmek istiyorum, Türkiye ve Afrika arasındaki ilişkileri geliştirmek adına 2005 yılı, Afrika Yılı olarak ilan edildi. Burada tarih süreci değerlendirme fırsatı buldum. Çünkü geçmişte Ekselansları ve Türkiye Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan Hartum'daki Arap Zirvesi'ne katılarak bizlere şeref vermiş ve Addis Ababa'daki Afrika Birliği Zirvesi'ne katılan ilk Türk Başbakanı olmuştur. Bu husus, gerçek bir tarihtir ve özlem duyulan bir noktadır. Sudan ile ilgilenilmesi beklenen ve özlem duyulan bir durumdur. Türkiye ve Sudan'daki üst düzeyde sorumlu kişiler arasında karşılıklı ziyaretlerin gerçekleştirilmesi, 2006 yılında bizlere büyük bir kazanç sağlamıştır. Devlet Bakanı Sayın Kürşat Tüzmen, bu süreçte Sudan'ı üç kez ziyaret etmiştir. Bunlar gerçekten olumlu gelişmelerdir. Ayrıca altı veya yedi Sudanlı Bakan bu dönemde Türkiye'yi ziyaret etmiştir. Bu doğrultuda birçok anlaşma yapılmakla birlikte her yıl faaliyette bulunacak olan Türkiye ve Sudan arasında Ortak Bakanlar Komisyonu oluşturuldu ve benzeri durum Cezayir, Tunus, Fas açısından da geçerlidir.

Aynı durumun Senegal için de geçerli olduğunu tahmin ediyorum. Gelişen ilişkiler hususunda çok sayıda olağanüstü çalışmalar yapan TİKA'nın da önemine atıfta bulunmak istiyorum. Mayıs 2006'da çalışmalarına başlayan Sudan'daki TİKA Ofisi ile yapılan çalışmalar şaşırtıcı düzeyde olmuştur. Sadece bir yıl geçmesine karşın, bugüne kadar TİKA tarafından Sudan'da yapılanları görmek adeta bir mucizedir.

Sudan'daki ve özellikle de Darfur'daki ikinci unsur; Sayın Başbakanın ziyaretinin hemen ardından Türk Kızılayı'nın bu bölgede faaliyet göstermesidir. Oradaki insanlar, Sahra Hastanesi olarak adlandırılan oldukça donanımlı bir hastaneye sahip oldular. Darfur'un tamamına yakınına, hatta Darfur'la sınırlı kalmayıp bütün mültecilere, Çad'tan, Orta Afrika'dan ve hatta Senegal'den göç edenlere burada hizmet verilmektedir. İnsanlar bu hastaneye gelerek en iyi şekilde tedavi olmaktadır. Bu nedenle, Türkiye'nin Sudan'da TİKA vasıtasıyla bulunması, gerek bakanlık ilişkileri arasında, gerekse TİKA ve Türk Kızılayı arasında iki taraflı resmi ilişkilere hizmet etmektedir. Bunu yüksek sesle söylemekten gurur duyuyorum. Her şey çok hızlı şekilde yapılmaktadır, çünkü bu durum Sudan'daki ve Türkiye'deki siyasi makamların kararlılığını yansıtmaktadır. Her ne zaman Türkiye ile ilgili siyaset konuşulsa hiçbir sorun oluşmamakta; sosyal ilişkiler, kültürel ilişkiler sportif ilişkiler ve ekonomik ilişkiler tesis edilmiştir. Bunlar, Afrika ülkelerinin Büyükelçilikleri olarak üzerinde yoğunlaştığımız konulardır. Çünkü siyasal açıdan hiçbir sorunumuz bulunmamaktadır.

Türkiye ile ilişkilerin dayanak noktası, söz konusu ilişkilerde gözlemlenen sürekliliktir. Çünkü Afrika ülkeleri, Türkiye'yi kendileri açısından siyasi gündeme sahip olmayan samimi bir ülke olarak görmektedirler. Şu an rollerin karşılıklı olarak değiştiği küreselleşmeden sonraki bir çağda bulunuyoruz. Bu anlamda rollerdeki değişim, kendimize daha yakın ülkelerle çalıştığımız anlamına gelmektedir. Örneğin Sudan ve elbette ki tüm Afrika ve bahsettiğim ülkeler arasında yakın ilişkiler tesis etmek istediğimizden ötürü yüzümüzü başta Hindistan, Pakistan, Çin, Malezya, Kore olmak üzere Doğu'ya dönmüş bulunuyoruz. Tarihsel olarak bildiğiniz gibi Afrika ve sömürgeci ülkeler arasındaki ilişkiler tek taraflı çıkarılara dayalıydı. Neredeyse her şey sömürgeci ülkelerin lehineydi.

Dış ticaret alanında faaliyet gösteren insanların ve Sayın Kürşat Tüzmen'in dikkatini çekmek istiyorum. Afrika ülkeleri olarak sömürgeci devletlerle çok kötü bir deneyim yaşadık. Afrika, doğal kaynaklar açısından oldukça zengindir; sömürgeci devletlerse bu doğal kaynakları asgari fiyatlarda tutmuşlardır. Söz konusu devletler, bu kaynakları katma değere dönüştürerek bizlere çok daha pahalı olarak geri satıyorlar.

Dolayısıyla, genel olarak Türkiye ve Afrika arasındaki ilişkilerin tesis edilmesinde bu noktayı dikkate almamız gerekmektedir. Geçmiş dönemlerde doğal kaynaklarımızın kaçırılması gibi, insanlara yönelik çok kötü deneyimler yaşadığımızdan, Türkiye ve Afrika arasındaki dürüstlük temeline dayalı ilişkiler kusursuz olmalıdır.

Sömürgeci devletler, doğal kaynaklarımızı bizlerden kaçırmışlardır. Bu kez, Türkiye ve Afrika arasında sağlıklı zeminlerde ekonomik ilişkilerin oluşturulması hususunda işbirliği yapmak amacıyla el ele vermeliyiz. Dikkatle inceleme fırsatı bulduğum, Dış Ticaret Bakanlığı tarafından geliştirilen strateji konusunda büyük memnuniyet duymaktayım.

Afrika'nın tamamından gerek yarı mamul ürünleri gerekse mamul ürünleri ithal etmeleri amacıyla kuralcı ithalat yapmamak fakat katma değeri göndermek için Türkiye'nin Afrika'ya gitmesiyle ilgili bir plan bulunmaktadır. Bu, sağlıklı ilişkilerin temel taşıdır ve Afrika ve Türkiye arasında süreklilik arz etmelidir. Bu durum son derece önemlidir. Çünkü geçmişte geliştirmemiz gereken çok kötü bir deneyim yaşadık.

İkinci olarak, bu bölümün ikinci kısmını alacağım, Türkiye'nin stratejik pozisyonunu düşünmekteyiz; fakat Afrika kıtasının, Avrupa pazarlarına girmesi çok zor olduğundan fırsatlarla dolu Afrika'ya çok yakın üç kıta ticareti, Türkiye ve Afrika arasında yapılabilmektedir. Türkiye aracılığıyla Avrupa'ya dâhil olacak Afrika ekonomisi ve Afrika ticareti için Türkiye'nin köprü olabileceğini çok önemli bir nokta olarak düşünmekteyim ve söz konusu durum çok yerinde bir davranıştır.

Türk-Afrika ilişkilerini geliştirebilmek için neler yapılabilir? Elçiliklerin açılması hususuna girmeyeceğim, zaten değerli Büyükelçiler bu sürecin üzerinde dikkatle durdular. Fakat milletler arasındaki ilişkilere yoğunlaşan hususun sadece siyaset olmadığına dikkat çekeceğim. Çok dikkatli olmak zorundayız. Örneğin Sudan, Türkiye'deki 23 Nisan Çocuk Bayramı'na 14-15 yıldır katılmakta olduğundan diğer ülkelere örnek olabilmektedir.

Son 15 yıldır, Sudan'dan çocuklarımız her yıl Türkiye'ye gelmektedir. Bu durum, Sudan ve Türkiye arasında ilişkilere ufak bir örnektir, ancak çok büyük bir etkiye sahiptir. İnsanlar arasındaki kültürel ilişkiler, sportif ilişkiler, karşılıklı ziyaretler ve kesintisiz ticaret trafiği, tüm Afrika ülkelerini evrenselleştirmektedir. Diplomat, kendi sınırlarına sahip olan bir temsilcidir. Fakat insanlar herhangi bir sınıra sahip değildirler. Türkiye ve Afrika arasındaki başarılı ekonomik, ticari ve siyasi ilişkilerin temelinde insanların karşılıklı olarak etkileşimleri bulunmaktadır. Bu nedenle, elçilikler açmaktan ziyade daha önemli hedefler benimsenmeli; çocuklar ve gençler arasında kültürel aktiviteler gibi bir çok düzeyde karşılıklı ziyaretler teşvik edilmelidir. Türkiye'nin basketbol, futbol gibi spor dallarında mükemmel bir deneyime sahip olduğunu biliyoruz ve bu hususlar, siyasi ilişkiler açısından çok daha somut ilişkilerin oluşumuna katkıda bulunabilmektedir. Sayın Başbakanın ifade ettiği gibi, tüm Afrika'nın 2009-2010 Güvenlik Konseyi üyeliği konusunda Türkiye'yi desteklediğini biliyoruz. Türkiye, gelişmekte olan çok önemli bir ülkedir, NATO'nun ikinci büyük ülkesi konumunda olmakla birlikte, büyük bir potansiyele sahiptir ve önemli ölçüde insan kaynakları bulunmaktadır. Afrika'nın da uluslararası örgütlerde desteklenmeye ihtiyaç duyduğu sorunları bulunmaktadır. Bu nedenle, bölgesel ve uluslararası düzeydeki sorunlarımız karşısında Türkiye'nin tüm Afrika uluslarına destek olmasını beklemekteyiz. Türkiye'nin çok güçlü bir medyaya sahip olduğunu söylemek mümkündür. Biz, Afrika'da bunun eksikliğini hissediyoruz. Avrupa medyasına ve diğer Batı medyasına liderlik yapamıyoruz. Medya, Türkiye'deki imkânlara ve tesislere sahip ve bu yüzden Afrika, Avrupa'nın tamamındaki insanlara ve medyaya dürüst ve açık şekilde yansıtılmasının yanında sadece Afrika'daki ilişki unsurunun oluşturulması için Türkiye'den yardım beklemekteyiz.

Bu husus, gelişmiş ve güçlü bir ilişki ağının oluşturulması için Türkiye'nin başarıyla oynayabileceği bir roldür. Görebildiğim kadarıyla, Türkiye ve herhangi bir Afrika ülkesi

arasında yakın gelecekte de siyasi sorunlar olmayacaktır.

Vermiş olduğum Sudan örneğinde görüldüğü üzere söz konusu işbirliği vesilesiyle 1,5 yıllık süreçte oldukça önemli ölçüde mesafeler katettik. 2005 yılında Sudan'da yatırım yapan yalnızca 15 şirket bulunurken, bugün itibarıyla 74'ten fazla şirkete sahibiz. Ve söz konusu rakam artmaya devam etmektedir ki, bu asıl hedeften ziyade, olumlu bir işarettir. Sonuç olarak, tarihsel açıdan üç noktaya vurgu yaptım. Geleneksel açıdan kültürel olarak ve sahip olduğumuz genel çıkarlarımız hususlarında hiçbir sorunumuz bulunmamaktadır. Ben bir stratejistim. Fakat Türkiye'nin maruz kaldığı tehditler, Afrika'nın karşı karşıya kaldığı tehditlerle aynı ciddiyeti taşımaktadır.

Bu nedenle, bizler aynı gemide yer alıyoruz. Bazı ülkeler, Türkiye'nin gelişmesini istememektedirler. Türkiye'nin iç sorunları olmasına karşın, gerek Kıbrıs, gerek Ermenistan, gerekse Irak konusunda da sorunlar yaratılmaktadır. Aynı şeyler Sudan, Cezayir, Senegal, Fas ve Tunus için de geçerlidir. Bu tür olaylar her yerde meydana gelmektedir. Çünkü arka planda Türkiye ve Afrika ülkelerinin barışı geliştirmelerini, ilerlemelerini istemeyen biri bulunmaktadır. Hepimiz aynı gemideyiz. Eğer Türkiye ve Afrika'nın tamamının aynı gemide olduğu hususunu fark edersek, Türkiye'nin gelişmesini istemeyen bazı saklı güç veya güçlerin olduğu ortaya çıkacaktır. Ekselansları'nın bahsetmiş olduğu sorunlar, Darfur'da da oluşturulmaya çalışılmaktadır. Bir hususu belirtmek istiyorum: Afrika'daki en zengin bölge, Darfur'dur.

Sorunun ne olduğunu anlayabilirsiniz ve şayet Afrika'nın tamamına bakarsanız sorunlar en geniş doğal kaynak potansiyelinin bulunduğu ülkelerdedir. Sudan, Angola, Kongo Demokratik Cumhuriyeti ve etrafınıza bakarsanız, her neye sahipseniz problemler orada, doğal kaynakların en çok bulunduğu Afrika ülkelerindedir. Başka bir şey diyemiyorum. Fakat yalnızca Türkiye ve Afrika'nın el ele vermesi gerektiğini vurguluyorum. Geleneksel diplomasi aracılığıyla değil, bir şeyde inançlı olmak için sosyal ve toplumsal unsurların veya herhangi bir şeyin dâhil olduğu her şeyin daha fazlasını yapmak zorundayız. El ele verdiğimiz takdirde aynı kadere, aynı arzuya ve amaçlarımıza ulaşmak için aynı kararlılığa sahip oluruz.

ÇALIŞTAY'IN İKİNCİ BÖLÜMÜ: Görüş ve Öneriler

Toplantının ikinci bölümünde 2007'nin Aralık ayında icra edilecek olan 3. Uluslararası Türk-Afrika Zirvesi ele alınmıştır. TASAM Başkanı Süleyman Şensoy, Türkiye- Afrika diplomatik ilişkilerinin, diplomasinin önderliğinde ve liderliğinde kültür, ekonomik ve sosyal ana başlıklar altında geliştirilmeye çalışıldığını ifade etmiştir. Bir sivil toplum kuruluşu olarak TASAM'ın da kuruluşundan itibaren bu ilişkilerin gelişimine katkı sağlamaya çalıştığını belirten Şensoy, 2005 ve 2006 yıllarında 1. ve 2. Uluslararası Türk- Afrika Kongreleri'ni icra eden TASAM'ın bu yıldan itibaren kongre başlığı ile değil, zirve adı ile 3. Uluslararası Türk-Afrika Zirvesi adı altında 4-5-6 Aralık 2007 tarihlerinde düzenlemeyi planladığını, 3. Zirvesi'nin ana konseptinin "Afrika Birliği" olması üzerinde düşünüldüğünü ifade etmiştir. Bununla ilgili olarak izlenen yol haritasına bakıldığında geçtiğimiz hafta Afrika Birliği Komisyonu Başkanı Sayın Prof. Dr. Alpha Oumar Konare ile TASAM Afrika Enstitüsü Direktörü Sayın Doç. Dr. Ahmet Kavas, Addis Ababa'da bir görüşme gerçekleştirdikleri hatırlanmıştır.

Haziran ayının sonunda Sayın Konare ile ikinci bir görüşme yapmak amacıyla TASAM Başkanı Sayın Süleyman Şensoy ve TASAM Afrika Enstitüsü Direktörü Sayın Ahmet Kavas'ın Addis Ababa'ya gidecekleri, böylece sürecin daha da hızlanacağı, ayrıca Addis Ababa'da Afrika ile ilgili önemli ekonomik, sosyal ve kültürel kurumların yöneticileri ile de konuya yönelik olarak bir dizi görüşme gerçekleştirilmesinin düşünüldüğü belirtilmiştir.

TASAM'ın 3. Uluslararası Türk-Afrika Zirvesi'ne ilişkin ilavede bulunmayı düşündüğü iki hususun bulunduğu, bu hususların sanat ve kültürün önemine binaen geçtiğimiz yıl gündeme gelen fakat zaman darlığı nedeniyle yetiştirilemeyen "Afrika Filmleri Festivali"nin kongre ile eş zamanlı olarak Kadir Has Üniversitesi ile işbirliği halinde gerçekleştirilmesinin amaçlandığı, ikinci bir husus olarak TASAM'ın yurt içinden ve yurt dışından kişi ve kurumlara yönelik olarak devlet adamı, bürokrat, gazeteci, iş adamı ve akademisyen dallarında vermiş olduğu Stratejik Vizyon Ödülleri Töreni'nin de Afrika Zirvesi kapsamında eş zamanlı olarak düzenlenmesinin öngörüldüğü ifade edilmiştir. TASAM'ın toplantıya katılan konukların da görüş ve önerilerinin ardından farklı katkıların ortaya çıkabilmesi ile mümkün olan en zengin programı sağlıklı bir şekilde yapmayı amaçladığı belirtildi.

Bu bölümde söz alan Dış Ticaret Müsteşarlığı Daire Başkanı Sayın Attila G. Kızılların Afrika'daki temel iki sorun üzerinde dururken, bunları altyapıya ve petrol dışındaki endüstrilere yönelik sorunlar olarak belirtti. Afrika'nın dünya ticaretindeki payını %1 oranında arttırabilmesi halinde kıtanın buradan elde edeceği kazancın, kıtaya yıllık olarak yapılan hibenin yaklaşık yedi katı tutarında olacağını anımsatmıştır Söz konusu yatırımların bölgedeki sağlık koşullarına da olumlu yansıtacağını ve Afrika'nın bugünkünden daha iyi bir düzeye erişeceğini ifade eden Kızılların, bu hususların göz önünde bulundurulması 3. Kongre'de ele alınmasının faydalı olacağını belirtti.

Sudan Ankara Büyükelçisi Sayın Mohamed El Hassan Ahmed El Haj ise 3. Zirve'de ele alınması gereken hususları teknoloji transferi, Afrika Kalkınma Bankası, İslam Kalkınma

Bankası ve Türk Eximbank arasında finansal işbirliği şeklinde ifade etmiştir. Afrika'da bir Türk Bankasının faaliyette bulunmasının ticari kalkınmaya ve karşılıklı işbirliğine doğrudan katkıda bulunacağını belirtmiştir. Afrika'ya ilişkin bir mecmua yayınlanmasının öneminin de altını çizen Büyükelçi, bölge ülkelerinde neler olduğunun, ne tür gelişmelerin gözlemlendiğinin önemine de atıfta bulunurken, yine bunun yanı sıra Türkiye'deki son gelişmelerin ve Türk şirketleri hakkında bilgilerin yer alacağı bir kaynağın karşılıklı ilişkiler açısından gerekli olduğunu belirtmiş ve kongrede de bu konunun ele alınmasının faydalı olacağını belirtmiştir.

Büyükelçinin ardından yeniden söz alan Kızıllarlan ise Türkiye'nin 2003 yılında "Afrika ile Ticari ve Ekonomik İlişkilerin Arttırılmasına Yönelik Strateji"yi uygulamaya koyduğunu, söz konusu stratejinin esasen bölgedeki yoksulluğun önlenmesine ilişkin katkı sağlamayı, sürdürülebilir kalkınmayı yakalamayı ve küreselleşme sürecinde kıtanın, merkezden uzaklaşmasını önlemeyi amaçlamadığını belirtmiştir. Yoksulluğun bir alinyazısı olmadığını da belirten Kızıllarlan, 2006 yılında çok sayıda Türk ve Afrikalı iş adamının katılımıyla TUSKON'un katkılarıyla "1. Türk-Afrika Dış Ticaret Zirvesi"nin düzenlendiğini, bu yıl da geçtiğimiz günlerde 2. Zirve'nin yapıldığını ve söz konusu girişimlerin, taraflar arasında ortak bir platform oluşturulması hususunda önemli bir fırsat olduğunu belirtmiştir. "Bu da ticaret hacmine önemli bir katkı sağlayacaktır" şeklinde görüş bildiren Kızıllarlan, sivil toplum kuruluşlarının bu konuda etkin roller oynamaya başladıklarını, Türkiye ile Kuzey Afrika ülkeleri arasında tarihten süregelen bir ilişki bulunduğunu, buna karşın diğer ülkeler hakkında yeterli bilginin bulunmadığını, bu nedenle de taraflar arasında bir fakındalığın oluşturulması gerektiği belirtilmiştir.

Cezayir Büyükelçisi Sayın Smail Allaoua, konuşmasında NEPAD'ın (Afrika'nın Kalkınması için Yeni Ortaklık) önemine değinirken, söz konusu teşkilatın da kongre kapsamında ele alınması gerektiğini belirtmiştir.

Daha sonra söz alan Kongo Demokratik Cumhuriyeti'nin eski Büyükelçisi Sayın Doç. Dr. Ali Engin Oba, ekonomik ilişkilerin ele alınmasının gerektiğini belirterek, ekonomik ve ticari sorunların dile getirilerek bunlara ilişkin çözüm yollarının tartışılmasının önemi üzerinde durmuştur. Büyükelçi Oba, ayrıca Türk basınının temsilcilerinin de toplantıda yer almalarının faydalı olacağını, Afrika'nın ticari potansiyelinin yansıtılması konusunda basının önemli bir rol oynayacağını altını çizmiştir.

TASAM Afrika Enstitüsü Direktörü Sayın Doç. Dr. Ahmet Kavas ise Afrika Birliği Komisyonu Başkanı Sayın Prof. Dr. Alpha Oumar Konare'ye Addis Ababa'da yaptıkları görüşme esnasında TASAM'ın düzenlediği Çalıştaylar konusunda bilgi verdiğini, buna karşılık Sayın Konare'nin de memnuniyetini ifade ettiğini, bu türden bir girişimin Türkiye ile Afrika arasındaki ilişkilerde son derece önemli bir adım ve faaliyet olduğunu belirttiğini aktarmıştır.

Sayın Konare, Türkiye'nin AB'ye tam üye olduğunda bu hususun Afrika için de büyük bir önem arz edeceğini ancak söz konusu sürecin gecikmesi durumunda dahi Afrika ile ilişkilerin daha da geliştirilerek daha büyük faydalar sağlayabileceğini ifade etmiştir.

Sayın Kavas, TASAM olarak 2004 yılından itibaren yapmış oldukları faaliyetlerin özellikle başta Dışişleri Bakanlığımız ve TİKA olmak üzere diğer kuruluşlarımız tarafından Afrika'ya da duyurulmasını istediklerini belirtmiştir. TASAM'ın da mevcut ilişkilere katkı sağlamak amacıyla olduğunu belirten Kavas, TUSKON'un da bu alandaki faaliyetlerinin dikkatle takip edildiğini ifade ederken, Türkiye'de gerek özel gerekse resmi kurumlar vasıtasıyla yapılan bu tür toplantıların sadece Türk basınında değil, Afrika basınında da yer almasını arzu ettiklerini söylemiştir.

Afrika Devletleri Birliği gibi geleceğe yönelik son derece önemli bir hedef belirlendiğinin de altına çizen Kavas, böylesine güçlü bir birliğin, Türkiye'nin de dostluğu ve katkılarıyla gelecekte karşılıklı ilişkileri daha da kuvvetlendireceğini, bunun da taraflara büyük katkı sağlayacağını, 21. yüzyılda tarihi bağların ve köprülerin yeniden tesis edileceği yönündeki inancını dile getirmiştir.

Kadir Has Üniversitesi Afrika Çalışmaları Merkezi'nin Direktörü Sayın Doç. Dr. Sedat Aybar ise ilişkilerin gelişim aşamasında bulunduğunu ve 21. yüzyılda karşılıklı olarak fakındalığın artırılması gerektiğini, bilimsel araştırmaların, Afrika'nın kültürel, sosyal ve tarihsel görünümünün son derece önem arz ettiğini belirtmiştir. Aybar, ayrıca teknik bilgi ve beceri teatisinin de önemine vurgu yapmıştır.

Yeniden söz alan Cezayir Büyükelçisi Sayın Smail Allaoua, özellikle Afrika kıtasında yaşanan sorunlara Türk basınına yeterince ilgi göstermemesinden kaynaklanan rahatsızlığını ifade ederken, bölgede yaşanan gelişmelerle ilgili haberlerin ve yazıların ise yabancı haber ajanslarından temin edildiğini, bölgede Türk basınından da temsilcilerin bulunmasının faydalı olacağını belirtti.

Büyükelçinin konuşmasının ardından söz alan TASAM Başkanı Sayın Süleyman Şensoy, 1. Dünya Savaşı dolayısıyla ilişkilerin olumsuz etkilediğini, aksi takdirde Türk basınına kasıtlı olarak Afrika'dan uzak durduğu gibi bir görüşte olmadığını, buradaki sorunun iletişimsizlik, bilgisizlik ve konunun önemini yeterince algılanamamasından kaynaklandığını belirtti. Karşılıklı toplantıların halklar arasındaki etkileşimi arttıracığını, medyanın bu konuya eğilmesiyle gerekli ivmenin sağlanacağına ilişkin inancını dile getiren Şensoy, medyanın, 3. Kongre'de alt bir başlık olarak değerlendirilmesi, medya mensuplarının davet edilmesi, kendilerine dokümantasyon akışının sağlanmasının ana hedeflerinden biri olduğunu ifade etti.

TİKA Afrika Ülkeleri Koordinatörü Sayın Nevzat Yeşiler, genel olarak TİKA'nın bölgedeki faaliyetleri hakkında bilgi verirken, ilk ofislerini 2005 yılında Etiyopya'da açtıklarını, 2006 yılında ise Sudan ve son olarak da Senegal'de birer temsilcilik açtıklarını belirtti.

SAGA (Sahra'nın Güneyindeki Ülkeler) ülkelerine ilişkin çok sayıda projelerinin bulunduğunu ifade eden Yeşiler, ofislerinin bulunmadığı ülkelere teknik heyetler gönderilerek söz konusu ülkelerde yapılabilecek projelerin tespit edilmesine çalışıldığını belirtti.

Senegal, Burkina Faso, Gine, Gine Bissasu ve Mali için başlatılması düşünülen tarım projesine de değinilirken, TİKA'nın Çad, Orta Afrika Cumhuriyeti ve Tanzania'ya Türkiye'deki sivil toplum kuruluşlarının topladıkları yardımları gündemlerine yardımcı olduğu vurgulandı. Ayrıca Senegal'e sağlık taraması amacıyla Türkiye'den bir heyet gönderileceği, Kongo Demokratik Cumhuriyeti'nde uzmanların bir okul çalışması için araştırma yaptıkları, Afrika'da bulunan Büyükelçiliklerimiz vasıtasıyla da proje alınmaya devam edildiği belirtildi. Son olarak Nijerya ve komşu ülkeler için mesleki eğitim projesinin de başlatılacağına yönelik bir bilgi verilirken, 6 ile 8 ay arasında TİKA'nın ulaşamadığı SAGA ülkesinin kalmayacağı belirtildi.

Toplantıda son olarak söz alan Diyanet İşleri Dış İlişkiler Müdürlüğü Başkanı Sayın Doç. Dr. Ali Dere, Türkiye'nin açılımlarından ve önem verdiği konulardan birisinin de din ve kültür alanı olduğunu belirterek, din kavramını bireyin ve toplumların özgürleşmesi ile özgüvenlerini kazanma süreci olarak yorumlamıştır.

Afrika kıtası ile bu konularda önemli bir mesafe kat edilemediğini, ancak şu anda bu eksikliklerin telafi edilmeye çalışıldığını belirten Dere, Afrika Ülkeleri Dini Liderleri Zirvesi'nin daha da etkinleştirilmesini amaçlandığını sözlerine ekledi. Eğitim alanında da Afrika ülkeleriyle ilişkilerin gelişimine önem verildiğinin altını çizen Dere, 20 Afrika ülkesinden Türkiye'deki imam hatiplere beşer kişilik kontenjanlarla öğrenci getirilmesine ilişkin projelerinin bulunduğunu belirterek, vekâlet yoluyla kurban uygulamasının daha da yaygınlaştırılmasına çalışıldığını ifade etmiştir.

Katılımlarından ötürü tüm konuklara teşekkür eden TASAM Başkanı Şensoy, desteklerinden ötürü T. C. Dışişleri Bakanlığı'na ve diğer kurumlara ayrıca şükranlarını sunarak, UNDP'nin de bu toplantıya temsilci göndermesinden duyduğu memnuniyeti ifade ederek, UNDP'den de katkı beklediklerini belirtmiştir.

ÇALIŞTAY KATILIMCI LİSTESİ

T. C. Dışişleri Bakanlığı

Kenan TEPEDELEN- Büyükelçi- Afrika İşleri Koordinatörü
Numan HAZAR- Büyükelçi- Milli Savunma Bakanı Diplomatik Danışmanı
Doç. Dr. Ali Engin OBA- Büyükelçi

T.C. Başbakanlık Dış İlişkiler Başkanlığı

İlgın ATALAY- Daire Başkanı
Bilal ÖZDEN- Uzman

TİKA

Nevzat YEŞİLER- Afrika Ülkeleri Koordinatörü

T. C. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı Anlaşmalar Genel Müdürlüğü

Attila G. KIZILARSLAN- Daire Başkanı

T. C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı (DPT)

Kaan AKDOĞAN- Uzman Yardımcısı

T. C. Milli Eğitim Bakanlığı Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü

Ziya YEDİYILDIZ- Daire Başkanı

T. C. Diyanet İşleri Dış İlişkiler Müdürlüğü

Doç. Dr. Ali DERE- Başkan

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK)

Suzan CAILLIAU- Grup Koordinatörü

Türkiye İhracatçılar Meclisi (TIM)

Mustafa ÇIKRIKÇIOĞLU- İcra Kurulu Üyesi
Yalın ALPAY- RaportörYrd.

AKSİAD

Prof. Dr. Kemalettin ÖZDEMİR- Genel Koordinatör
Haydar ÇAĞIL- Genel Sekreter

TUSKON

Gökhan MUTCALI - Afrika Koordinatör Yrd.

Petrol İnşaat Dış Ticaret ve Limitet Şirketi

Mehmet YILMAZ- Müdür

Vahap YILMAZ- Müdür

Mehmet Şükrü EROĞLU- Danışman

Kadir Has Üniversitesi

Yrd. Doç. Dr. Sedat AYBAR- Öğretim Üyesi

TASAM

Süleyman ŞENSOY- Başkan

Ahmet KAVAS- Afrika Enstitüsü Direktörü

Gönül İSMAİLBEYLİ- Ankara Ofisi Direktörü

Ufuk TEPEBAŞ- Küresel ve Bölgesel Güç Merkezleri Çalışma Grubu

Murat AYDEMİR- Bilişim Yöneticisi

AFRİKA ÜLKELERİ BÜYÜKELÇİLİKLERİ VE UNDP

Senegal Büyükelçiliği

Babacar Carlos MBAYE- Büyükelçi

Sudan Büyükelçiliği

Mohamed El Hassan Ahmed El HAJ- Büyükelçi

Cezayir Büyükelçiliği

Smail ALLAOUA- Büyükelçi

Fas Büyükelçiliği

Mhamed IFRIQNE- Müsteşar

Muhammad CHAKIB- Müsteşar

Salah DUKHAY- Müsteşar

Mısır Büyükelçiliği

Aly SIRRY- Müsteşar

Muhamed MOUNIR- 2. Kâtip

Tunus Büyükelçiliği

Jamila ELOVAER- Müsteşar

Libya Büyükelçiliği

Sıddıq SULEIMAN- Müsteşar

UNDP

Orria GONI- Program Direktörü

**COMMON STRATEGIC VISION DEVELOPMENT PROJECT
DIPLOMATIC REPRESENTATIVES OF TURKEY AND
AFRICAN COUNTRIES**

IIND WORKSHOP FINAL REPORT

“Diplomatic Relations between African Countries and Turkey”

EDITOR

Expert: Ufuk TEPEBAŞ

* Sonuç Raporu: 1-24, Final Report: 25-47

CONTENTS

PRESENTATION.....	27
DIPLOMATIC RELATIONS BETWEEN AFRICAN COUNTRIES AND TURKEY	
Ambassador, Associate Prof. Ali Engin OBA.....	29
DIPLOMATIC RELATIONS BETWEEN AFRICAN COUNTRIES AND TURKEY	
Ambassador Numan HAZAR	32
DIPLOMATIC RELATIONS BETWEEN AFRICAN COUNTRIES AND TURKEY	
Ambassador Mohamed El Hassan Ahmed El HAJ	37
THE SECOND PART OF THE WORKSHOP: Opinions and Recommendations.....	42
WORKSHOP PARTICIPANT LIST	46

PRESENTATION

In today's world, where extremely fast paced developments are being experienced in international relations, African countries, while showing efforts to make the integration movements among themselves more effective, are also emphasizing the importance of their having a say in intercontinental interactions. It is already possible to see these developments at the basis of the steps taken for mutual multidimensional relations in the last few years.

Closed communities and countries have taken their places in history books as an occurrence of the 20th century. The 21st century that we live in is an era where not only the relations between countries, but also the intercontinental interactions will reach a dimension that defies any boundaries. In such an important period, Africa whose internal dynamics were destroyed under certain negative circumstances during the last two centuries, find satisfaction from the fact that its power is recognized. The diplomatic corpse of African countries, who work with great self-sacrifice in order to prevent the recurrence of the process previously experienced, desire to train the new generations that will have the same experiences as their colleagues in different regions of the world and want to be active in this process.

African countries, in order not to be left under the direct interaction of developed countries in some vital subjects, are in the process of performing calculations to properly evaluate the 21st century. And the first thing to be done for this is to solve the education dilemma the continent faces. Within this context, by providing equal education opportunities to everybody, and by establishing the infrastructure for such, to discover youth with superior intelligence from all corners of the continent, and their specific education for the good of the continent.

The external aid that is received in the education field turns out to be temporary. The permanent ones are those possibilities and facilities that are created with the continent's own dynamics. Within this context, it is necessary to make the knowledge and skills of adolescents who complete their education either at universities on the continent or the young generation of Africans completing their education in universities at other continents more effective for the future of the continent. They should stop being communities that only need knowledge and the plans for them to become knowledge generators ought to be drawn now.

Superpowers that have the desire to sustain the economic expansions they have realized in our day see Africa, as they did in the past and probably will continue to see in the future, as a cheap raw materials depot. However, by better evaluating the raw material sources with their being processed at location and thus leading to production, and as such having them valued at their true worth in international markets shall relieve the future of the continent. In this sense, the integration movements that make cooperation with organizations from outside the continent and which function under economy or development topics are vested a major role.

Strengthening the social structure in African countries, which have not lost their commitment to human values in socio-cultural field, shall be an important gain for the future. The crisis faced by the world societies that break away from their values are a matter of serious concern for all. In order for African nations not to live the same process, while the self values of the continent's peoples should be preserved, the changing world order should be closely followed and opportunities for profiting from the positive directions should be researched. While some gains obtained from abroad are being evaluated for the development of the continent, the self-values should also be duly promoted to other societies with the thought that such may be beneficial to them.

Republic of Turkey thinks that more projects need to be produced in many more areas such as politics, economy, international relations, education, art, and sports, so as the world will a free and peaceful environment in the 21st century, and acts in a consistent manner with such. There is no doubt that one of the bigger expansions in this aspect will be cooperation under mutual and equal conditions with African countries that are open to such terms. As long as studies directed to future development of vision are commenced immediately, and as long as the common conclusion formed as a result of such, are put into implementation boldly and without delay.

The first of the workshops with the subject, "The Reflection of Global and Regional Issues to African Countries and Turkey" hold in Ankara on 4th of April 2007, and the second of the workshops with the subject, "Diplomatic Relations between Turkey and African Countries" hold in Ankara on 31th of May 2007 was planned by Turkish Asian Center for Strategic Studies for such a serious and stable future within the scope of "Thoughts on the Challenges and Possibilities that will Determine the Future for the Meeting of African countries - Turkish Diplomatic Representatives on Strategic Common Vision Development". This project has been planned to be oriented to the diplomatic mission of African continent in our country, to our businessmen who make investments in many fields in this continent, and to non-governmental organizations. To follow the intercontinental developments closely, to correctly analyze the information obtained, to develop a consistent and applicable vision for a mutual future, and to remove in the easiest manner possible the interruptions that may occur and to best evaluate the opportunities that will establish mutual benefits, we hope that the next phases of "Thoughts on the Challenges and Possibilities that will Determine the Future for the Meeting of African countries - Turkish Diplomatic Representatives on Strategic Common Vision Development" will also prove beneficial and seriously contribute to the development of the relations between Turkey and African countries.

Süleyman ŞENSOY
Chairman of TASAM

DIPLOMATIC RELATIONS BETWEEN AFRICAN COUNTRIES AND TURKEY

Ambassador, Associate Prof. Ali Engin OBA

Esteemed Chairman, Ambassadors, Distinguished Guests,

The Governments of the Republic of Turkey have given place, in their programs, to articles that attach importance to relations with Africa. Within the framework of a research I have conducted in this matter, the fact that programs of the Turkish Governments did not forget to refer to Africa and especially in the program of the First İnönü Government (20.11.1961-26.6.1962), which coincided with the decolonization period, articles mentioning how Turkey welcomed the decolonization of Africa and many countries joining the United Nations Organization after becoming independent, in the post-Bandung Conference stage held between 18th- 24th April 1955, stand out. In the program, the wish to see these countries achieve prosperity and well being is also stated.

Turkish diplomacy has always tried to follow Africa closely and has shown efforts to develop relations with this continent within the priorities of the Turkish Foreign Policy. The unique position of Turkey has led it to be engaged in many more challenges of various sorts on the international stage compared with other countries. The fact that Turkey is heir to an empire, with rich traditions of governance, is evaluated as a matter that requires it to be involved in a great continent such as Africa. Within the light of this tradition of governance, the experience Ottoman Africa brings has contributed to the development of relations of Turkey with this continent, and the idea of knowing Africa better, to assist it in resolving its issues, and to have more exposure in this continent as a regional power has found support by the decision makers of Turkish Foreign Policy. Turkey is also aware of the point that African countries are to be taken into consideration in the execution of foreign policy. In fact, Ankara is well aware of the importance the 53 large and small African countries have, with regards to its national interests during the voting. Various enterprises undertaken with these countries for the development of relations have not been realized due to civil war, disturbances and other instabilities encountered in Africa until recently. This situation and pressures of the priorities of Turkish foreign policy have prevented the focusing of sufficient interest in Africa, and the Turkish-African relations were left on their own.

Turkish-African relations have experienced a major transformation in the last period, as of 1998, and the expansion to Africa program entered a new phase at the time Mr. İsmail Cem acted as the Minister of Foreign Affairs, with the support of Ambassador Korkmaz Haktanir, Undersecretary, and the efforts of Ambassador Numan Hazar, Coordinator for Africa.

The historic meeting of the Republic of Turkey Ambassadors resident at Africa, held in Ankara in June of 1998, constitutes another important milestone in the determination of our policies oriented towards Africa.

The Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Turkey has also attempted the establishment of an Africa Study Center at one of our universities, in order to better know Africa; a draft directive was prepared by the Ministry for this purpose. However, this center has not become active in spite of all of our efforts.

The Turkish-African relations unfortunately entered into an idle period as was the case in the past, it was overlooked with the affect of priorities of the Turkish foreign policy, and this situation lasted until AK Party government in 2003.

The new Government and primarily distinguished Minister of Foreign Affairs, Abdullah Gül, upon my assignment to Kinshasa (Democratic Republic of Congo), and at the farewell visit I made, stated to me in person that special importance would be attached to Africa, he asked me to invite the Foreign Ministers of countries I was accredited to, namely Democratic Republic of Congo, Republic of Congo, Central African Republic, Angola, Gabon and Burundi in his name to our country, and said that he was ready to provide material and moral support in order to develop relations with these countries.

While accepting the newly assigned Ambassadors, the distinguished Prime Minister has stressed the importance of developing existing relations with Africa.

AK Party Government, announced the year 2005, as the “Africa Year” with the purpose of further advancing African relations and while the distinguished Prime Minister visited Ethiopia and South Africa in March of 2005, within this context, he also visited Sudan following the 18th Arab League Summit held between the dates of 27th- 29th March 2006. The distinguished Prime Minister furthermore participated in the Opening Session of the 8th Regular Summit of African Union as the guest of distinguished Konare, Chairman of the African Union Commission and has delivered a speech of historical significance.

In the speech he delivered at Ethiopia Peace and Development Institute on March 2, 2005, distinguished Prime Minister Erdoğan provided information on the Turkish Foreign Policy, and after asking for support to our nomination at UN Security Council for the 2009-2010 period, he emphasized Turkey's view on Africa, and stated that Turkey has not felt itself distant from Africa, neither from a geographical nor emotional perspective, highlighted the fact that African people have endured many difficulties through history and that now they have risen like a lion, and explained that Turkey defines Africa with words of honor and power.

In the speech he delivered at the African Union Summit, distinguished Prime Minister emphasized the importance of African Union, discussed our view of Africa, the importance of this continent and the Turkish-African relations. Within this context, distinguished Prime Minister explained that Turkey wishes to support the peace, democracy, development and prosperity efforts of African Union and African nations, the desire of

Turkey “as a friend of African people, to work together in the path of regional cooperation, peace and sustainable development”, and that Turkey is determined to provide support in the struggles against each and every serious issue from famine to unemployment, from epidemics to ethnic conflicts. In his speech, distinguished Prime Minister furthermore referred to the Darfur and Somali conflicts and stated that Turkey's expansion to Africa will continue in the coming years.

Foreign Minister, distinguished Abdullah Gül also attached importance to Africa in the address he gave to the United Nations General Assembly on September 22, 2006. The statements of the distinguished Minister explicitly display the view of Turkish Foreign Policy with regards to Africa. In his address, Mr. Gül said in essence that the fate of Africa is our common fate, and we cannot stay detached from the difficult challenges of the continent, we cannot abandon Africa.

The above developments related to Africa, show that Turkey does not intend to neglect its relations with Africa from now on. “African lobby” formed by Ambassadors and Diplomats who have served in Africa within the body of the Turkish Foreign Affairs Ministry, exerts efforts in the direction of moving existing relations with this continent forward.

Turkey has furthermore made its effectiveness in Africa more tangible regarding the subject of development assistance by the mediation of TİKA. The TİKA agencies at Addis Ababa, Khartoum and Dakar, have become main instruments in the effectiveness of Turkish Foreign Policy in Africa, through the development assistance of Turkey, which has reached an important amount.

Turkey desires to further improve its relations with Africa in the coming period, to make its representation in Africa more pronounced for this purpose, to reinforce its visibility in this continent by opening new resident Embassies. Turkey also wishes the number of Embassies from Africa to increase in Ankara. Opening of Embassies by countries where we have resident Embassies should be ensured. Within this framework, I have undertaken the necessary initiatives to have a Democratic Republic of Congo Embassy to be established in Ankara, while on assignment in Kinshasa. The opening in Ankara of an Embassy by Kenya, where we have a resident Embassy, should also be realized at the same time.

Distinguished members of the audience, another important dimension in developing our relations with Africa is to increase the number of scientific organizations in Turkey, which will enable us to better know Africa. I would like to stress the importance of International Turkish African Congresses organized by TASAM within this context. Likewise, it is time for our universities to show interest in the countries of the continent, their languages and cultures. Turkish-African relations are not only under the monopoly of Ministry of Foreign Affairs, but expect all sections of the Turkish society to show interest.

I would like to thank you for your interest.

DIPLOMATIC RELATIONS BETWEEN AFRICAN COUNTRIES AND TURKEY

Ambassador Numan HAZAR
Diplomatic Adviser of the Minister of National Defense
Former Ambassador/Permanent Representative to Nigeria, the Council of Europe
and UNESCO

I. Introduction

I would like to make my presentation basically in four chapters. The first will focus on historical background. Because when we study Turkish-African diplomatic relations, first, we should know the historical background of Turkey's relations with all African continent. The second chapter will be on feelings in Africa towards Turkey in general. The third chapter will be the status of diplomatic relations between Turkey and African countries. In the fourth chapter, I will study the future of diplomatic relations.

II. Historical Background

When we take into consideration the historical background of Turkey's relations with Africa we can see that Ottoman Empire was also on African continent. But we should always keep in mind the fact that the Ottoman Empire was not a colonial empire. It was a peace system like Roman Empire. It was Pax-Ottomanica. Because, at that time there was no colonialism. The system on which Ottoman Empire was based is very much different. So then the role of Ottoman Empire at that time was different.

In North Africa, particularly, the role of Ottoman Empire was to protect North Africa from Spanish colonialism, starting from Algeria, Tunisia and Libya. On the other hand, the Ottoman Empire's role in East Africa was to protect it from the penetration of the Portuguese colonialization.

For these reasons I referred to, the perception of the Ottoman Empire in Africa is very much different, since the Ottoman Empire was always considered as liberator in North Africa and also in East Africa. So, the Ottoman Empire was in Algeria, Tunisia, Libya (Tripolitania), and also in Egypt and at a later stage in Sudan. In East Africa Ottomans made efforts to prevent Portuguese penetration. As a result, part of Somalia, Djibouti, Erythrea and also Harar Province in Northern Ethiopia became parts of the Ottoman Empire. This region was called at that time the province of Abyssinia.

The Ottoman Empire had intensive relations with various part of Africa. During the reign of Sultan Abdulhamid II Ottoman Empire had close relations with Zanzibar Island. Zanzibar's sultan visited Istanbul and also Ottoman's sultan sent at that time special envoys to Zanzibar.

In 1575 a defense pact was concluded between Ottoman Empire and Kanem Bornu State which included today's northern Nigeria, northern Cameroon, Mali and Chad during the reign of Sultan Mai Idris Aloma of Kanem Bornu and Ottoman Sultan Murat III.

Another fact was that the Moslems in various parts of Africa wanted to get Islamic scholars or imams from Istanbul as it was the case of Nigeria and South Africa. All these indicate that close relations existed between Ottoman Empire and African countries. For example at a later stage, during the colonization process Ottoman Empire had always opposed the colonization process of Africa by great powers of the time like France and Great Britain. One of these developments was a decision to partition the Great Sahara by Great Britain and France. So, Ottoman Empire opposed that idea. France and Great Britain referred to a decision made during the Berlin Congress in 1876 which gave them the right to partition the Great Sahara. France declared that she was acting in conformity with the principle of hinterland recognized at the Berlin Congress. France said since she had sovereignty in Algeria and Tunisia she had also right in the Sahara as hinterland of these countries. The Ottoman Empire opposed this idea. For the same token, the Great Britain claimed Darfour in Sudan within the context of the partition of the Sahara. The Ottoman Empire protested the partition in 1890 and in 1902 in London, in Paris and in Istanbul through diplomatic representations made to the Ministries of the Foreign Affairs of these countries as well as to the Embassies in Istanbul.

These facts give an idea about the relations of Ottoman Empire with Africa.

In 1830 when the French occupied Algeria, the Algerian national hero Abdelkader was put in prison and later he was taken to France. Then Ottoman Empire insisted that he should be liberated. Upon the request of the Ottoman Empire, Abdelkader was liberated and sent to Turkey. He lived a couple of years in Bursa, Turkey. However, in the aftermath of an earthquake in Bursa he was afraid and he decided to leave for Damascus which was a part of Ottoman Empire at that time. In this way, Ottoman Empire wanted to protect the Algeria's national hero.

In 1911, Italy tried to occupy Tripolitania or today's Libya. Then many Ottoman officers including Mustafa Kemal Atatürk passed to Libya through Egypt in order to help Libyans in their battle against Italians as voluntaries.

III. African Feelings towards Turkey

So, now I just pass to the feelings of Africans towards Turkey. The historical context is a reflection of African feelings towards Turkey. As I earlier said Turkey/ Ottoman Empire was considered as liberator in North Africa, in Algeria, Libya, and Tunisia. And also in Sudan there are always friendly feelings. This is also my personal impression. We can say the same thing when we talk about East Africa.

As we all know that, in general, geography determines political conflicts, problems and sometimes friendship also. This is not a secret rule in geopolitics. I think, for that reason, Turkey is so distant to have geopolitical problems with Africa.

Turkey has always been considered by Africans as a close and friendly country. This is very positive ground for Turkey's relations with African continent as a whole. So, at the later stage as we always observed that Turkey's struggle for national liberation, for her national independence under the leadership of Mustafa Kemal Atatürk has had a very strong impact in Africa and on African peoples as a model to be followed. Because it was the first war of national liberation against Great Powers of Europe. On the other hand, Atatürk's reforms also influenced many African countries, Moslems, and Christians alike.

Another reason of African sympathy for Turkey is the fact that the majority of Turkey's populations are Moslems. This state of affairs created sympathy for Turkey in all Moslems of Africa. African Moslems in some cases preferred to learn Islam or develop the knowledge of Islam through Ottoman or Turkish imams or scholars. Some African students came to Turkey to learn Islam and to have religious education in schools here.

As far as Christian Africans are concerned, they also look at Turkey with keen interest and sympathy, due to secular structure of Turkish state. This is also natural because secular state respects freedom of religion. All these indicate that, Moslems, and Christians in Africa have very positive feelings towards Turkey.

I mentioned these elements, because they have quite a big influence on Turkey's relations with all African countries.

IV. The status of diplomatic relations of Turkey with African countries

I will now dwell on the status of diplomatic relations of Turkey with African countries. With earlier independence of African Arab states, Turkey recognized immediately the independences of all these countries and established diplomatic relations and also opened resident embassies in Rabat (Morocco), in Alger (Algeria), in Tunis (Tunisia), in Tripoli (Libya), in Cairo (Egypt), and in Khartoum (Sudan). In another part of Africa in Ethiopia, Turkey has always had an embassy in Addis Ababa, since Ethiopia was always an independent country.

Turkey always attached particular importance to the freedom of African peoples and also supported independence of African countries through the process of decolonization which led to the independence of the majority of black African countries.

First, Turkey recognized independence of all the newly independent states. The first black African country acceding to the independence was Ghana, under the leadership of N'krumah. Turkey, after she recognized the independence of Ghana also opened a

resident embassy in Accra. Ghana's leader N'krumah was a respectable leader. He was also a very important figure in the Non-Aligned Movement at that time.

As far as Nigeria is concerned, even before the independence of Nigeria before 1960s, Turkey had a general consulate in Lagos, the capital city of Nigeria. It was converted later to embassy. Other embassies were also opened at a later stage in Kinshasa (Democratic Republic of Congo), in Dakar (Senegal), in Nairobi (Kenya), in Mogadishu (Somalia), in Dar es Salam (Tanzania), and with end of apartheid regime in Pretoria (South Africa). Thus, we had 15 embassies resident in all African continents. Nevertheless, we had to close down three of these embassies. Accra and Dar es Salaam for economic reasons. The Turkish embassy in Mogadishu was closed down for obvious reasons because of internal strife in this country. This is the general status of Turkey's diplomatic representations in Africa.

V. A Prospective outlook: the future of Turkey's diplomatic relations and representation in Africa

Now I just come to the issue of the future of Turkey's diplomatic relations in Africa. I will underline here a prospective outlook. First, I can just tell you that, as far as I see it, at present, diplomatic representation of Turkey in Africa is not sufficient. I believe, Turkey, should have more resident embassies in Africa, because there are many sizable countries in Africa which may require resident embassies like Tanzania, Ghana, Angola, Uganda, Mozambique, Madagascar, Zimbabwe, Cameroon and Côte d'Ivoire.

When we just proposed an action plan for Africa in 1998, we also proposed to open various resident embassies in African countries. We asked our delegations accredited to United Nations in New York, in Geneva and in Vienna to make a study on the subject. At the end, we decided that we should open, first, three embassies, one is in Accra (rather reopening of our Embassy in Accra), then, in Harare (Zimbabwe) and in Abidjan (Côte d'Ivoire). But, when we tried to reopen our embassy in Accra, we could not do it due the financial difficulties. As far as the other two capitals were concerned, we couldn't make it because of various internal political problems or civil war in these two capitals, Harare and Abidjan.

In our action plan, we also proposed that we should have direct accreditation of ambassadors from Ankara to various sizable African countries. Because this is a measure that is applied by various countries. When we can not have resident embassy for financial reasons, we can appoint an ambassador, a rowing ambassador from Ankara to the capital of a given African country. Nordic countries and Benelux countries have such a practice in Africa and in Asia. At that time we had even chosen some countries such as Tanzania and Cameroon for accreditation of Ambassadors directly from Ankara.

Nevertheless, our authorities said it was impossible for us, under our legislation, to establish a temporary embassy mission and to appoint an ambassador through the

method of direct accreditation from the Turkish capital to another country. This was, as we thought, a measure to alleviate the problem of low level of diplomatic representation. We proposed that under this system, when we can not have a resident Embassy, due to financial reasons, we could send an ambassador from Ankara for a given period of time in a year to make some representations and to fulfill his diplomatic mission in the post where he is accredited.

As Ambassador Oba mentioned the Turkish government declared the year of 2005 as the year of Africa. Our Prime Minister Mr. R.T. Erdoğan declared also quite recently that Turkey should open many embassies in various African countries. Five new embassies were proposed. I believe that it is not enough to open an embassy. When you open an embassy you should equip it and provide many other facilities. So in our actions plan in 1998, we also suggested that we should equip some of our embassies in Africa as full fledged embassies. It means fully functional embassies. If you appoint an ambassador and only a second secretary, such an Embassy can not function fully. A full fledged Embassy means an Embassy with auxiliary staff including commercial counselor. We proposed in our action plan in 1998 to have such a full fledged Embassy one in West Africa and another one in East Africa. The problem is always low level of diplomatic representation. But, we can solve this problem.

There was also the problem of low level of representation of African countries in Ankara. Nevertheless, during recent years more African embassies were opened in Ankara.

All these I referred to up to now was bilateral aspect of our relations, bilateral aspect of diplomatic relations. But it is not the only aspect of Turkey's diplomatic relations with African countries. Turkey's diplomatic relations with African countries are not confined only to bilateral context. We also attach importance to our cooperation with African countries within the context of international organizations. Turkey is always trying to help Africa and to contribute a lot to the projects concerning African countries; Turkey is also contributing to various efforts in international institutions, aimed at resolving or at least alleviating problems of African countries.

Here I conclude my remarks. First, let me thank you all for your presence here this evening. I would also like to express my sincere thanks to TASAM for the successful organization of this event and congratulate all who contributed to the realization of this meeting.

Last but not least, I would like to express my warmest thanks and gratitude to all ambassadors and representatives from various African countries, present here, for their participation.

DIPLOMATIC RELATIONS BETWEEN AFRICAN COUNTRIES AND TURKEY

Mohamed El Hassan Ahmed El HAJ
Ambassador of Sudan

I am really honor to be in this organization which is quite representatives very experienced ambassadors on right and on left, experienced the personal of United Nation fellow diplomats, and ambassadors from the African countries. This is really very rich gathering, and I thank you Mr. President for very need cut and dried preparations for this meeting. And then I thank the previous speakers' better knowledgeable ambassadors on myself and I would like just to go straight into the subject.

Sudan is the very heart of Africa. So, probably I would be my fellow ambassadors speak of Africa, speak of Sudan has been Africa would be allowed to speak on behalf ambassadors, because really the Sudan historically was the most of Africa. The word Sudan used to be given to countries now from the Red Sea to the Atlantic Ocean. That is history. The whole of Ethiopia and recently part of Ethiopia, Eritrea, Djibouti, Sudan, Chad until you go that was the Sudan. If you go to Ottoman Empire accords, you would find very big map which region is known as Sudan.

The relationships between Africa in general and Sudan of course starting way back even before the Ottoman Empire way back in history. You know the commerce, traffic, the Silk Road had contacted to pass by the Red Sea at that time then by line through the Syria and then through Tunisia, Algeria.

The relations between Turkey and Africa in general was really well established very rich in many ways. Hundreds and hundreds of years ago, the common factor of course between Turkey needless to say and the African countries mostly of course are common tradition. Well when I came here as an ambassador to Ankara, I never felt the differences honestly speaking. I have been to Europe, to Geneva, to England everywhere, but when I came here, I felt at home. Because, the tradition is almost the same, it has always been the same. There is a language barrier, but I think we all know that %40 of Turkish language is originally Arabic and therefore it is very easy to pick up the language was considering the tradition. It has always been the same there is no cultural gap as it refers to between Africa and Turkey there is no cultural gap. As to the Sudan speaking specifically of Darfour which is a very hot issue now people are looking attend from very wrong angle will be attend from very right angle.

Darfour years back only part in Africa that took part in fighting with the Ottoman Empire in the First World War. That is a historical fact. Actually, Darfour is very well known to be very it was independent of the Sudan at that time. I am talking now it was independent state called Sultanate of Darfour. Historically hundreds of years back they had very big

religious role to play with the Ottoman Empire and before the Ottoman Empire in Darfour. They used to prefer the mahmir and they were took it from Darfour; they bring it to Istanbul for writing verse of Koran in Istanbul. They were exported and then there will be a joint expedition between people of Darfour, from people of Istanbul and they are going to Mecca every year. This has been going on for hundreds and hundreds of year. Hundreds of years back the relations has been culturally speaking, religiously speaking, historically speaking, you should not to be surprise as Ambassador or as Turks here to see that there are neighborhoods in Turkey here which are hundreds and thousand of Sudanese origin.

In the West of Turkey between Ankara, Istanbul, and Izmir all that we have neighborhoods, I visited total neighborhoods of Sudanese origin now there are Turkish people of course, but Sudanese origin. Now we also the beauty queen of Turkey three years back was originally Sudanese. The most outstanding wrestler in Turkey is also originally Sudanese and it proves that the relationships with Sudan probably. Africa in general is very rich, but in the Sudan we have many many Turkish families, Turkish names, intermarriages even now a lot of Turks businessman. They go to Sudan and they get married with Sudanese ladies same things happen to here. Therefore these relations are really the cornerstone the bed of economic, political, diplomatic, relationship and therefore this is true partly or totally in the whole of Africa speaking behalf of African friends and historically presently actually the African population with the Turks. I think there is that sort of intimacies is that dictates on ashore whether in Africa or whether in Turkey to promoting to the aspired level. We are trying very hard, but there is a well to go. So, we are covering the historically very quickly and shortly between Africa. Sudan presents Africa. The North Africa the heart of Africa even South of Sahara the relationships are the basic the cornerstone the root of relationship are there, but they need to be developed in what way. This is the second point. I would like to talk about as the Excellencies, I point of 2005 the year for Africa that gave the spirit of promotion relationship between Turkey and Africa. I was lucky to make history here. Because we are honored Excellencies and Prime Minister Recep Tayyip Erdoğan ever in history Turkish Prime Minister to join the Arab Summit in Khartoum, and it was always the first Turkish Prime Minister to join the African Union Summit in Addis Ababa. This is history actually and this is a longing point. It is a longing point as far as Sudan is considered, we have succeed in year 2006 to make target exchange visits between highly responsible people in Turkey and the Sudan. I had about seven Turkish ministers visited to Sudan. His Excellencies State Minister Kürşat Tüzmen visited to Sudan three times. Therefore these are really good. We have exchanged six or seven Sudanese Ministers who visited to Turkey. We have a lot of agreements and we have Joint Ministers Commission between Turkey and the Sudan which is active which means every year and this is also true for Algeria, for Tunisia, for Morocco. It is also true, I think for Senegal as well. The promotion relationship we also have TIKA which is doing a lot of excellent work. It is surprising the amount of work has been done by TIKA in Sudan which is started in May 2006. It is only one year but if you see that, what has been done in Sudan by TIKA majored by that time it is a miracle this is one thing.

The second thing in Sudan, in Darfour especially, we have the Turkish Red Crescent which also immediately after the visit of His Excellency of Prime Minister, the Turkish Red Crescent was there. They have very famous hospital which is called desert hospital. It serves the whole of Darfour not only Darfour, but also refugees, immigrants from Chad, from Central Africa even from Senegal. The people come and they are treated very well in this hospital. Therefore, the presence of Turkey in Sudan in general as TIKA to serve official bilateral relations between ministerial concerns or whether between the TIKA and Turkish Red Crescent. I am really very proud to say this in a loud voice. Things are going out very rapidly, because it reflects so long belief determination of political authorities in the Sudan and in Turkey as well. No matter what happens whenever talk politics with Turkey, we established social relations, culture relations, and sport relations, economic relations. These are what we concentrate on as African Embassies. Because there is no question of politics.

The basic point of relationship with Turkey has always been achieved always continued to be. Because the African countries look Turkey as a country which has no political agenda and as a country which is genuine. We are now in era after globalization which we have swaps roles. Swap roles in the sense that we work with countries more near to you. In Sudan as an example and this is quite sure for whole Africa and countries I am speaking, we turn to East, India, Pakistan, China, Malaysia, Korea, because we need to find near easy relationships which really departure from the old historical relationships between the Africa and colonizers. I don't want to do this very much, but historically you know the relationship between Africa and Colonizer was alone side of the relationship. It was almost for the benefit of colonizers that is all.

I can draw the attention of His Excellency Kürşat Tüzmen and the people in the foreign trade. We had a very bad experience with the colonizers. Africa is full of natural resources; they kept these natural resources at minimum prices. They go they transform it to into added value and they come back to sell it us very expensively.

So, in establishing relationship between Turkey and Africa in general, we should take this point very much in mind. Newly and excellent sort of fair relationship between Africa and Turkey in that in the past we had a very bad experience of people, actually smuggling our natural resources.

Colonizers used to smuggle our natural resources. This time, we are here to hold hand in hand to cooperate in building economic relationship on healthy grounds between Africa and Turkey. I was very glad on the strategy made by Ministry of Foreign Trade which I studied very carefully. There is a plan for Turkey to go into Africa to address added value not to import normative ness but to address added value so that they import from all of Africa either semi finished products or finished products. And this is a cornerstone of healthy relationship and should be continued between Africa and Turkey. This is very important. Because we had a very bad experience in the past we need to develop.

Secondly, and I am going to take this second part of this session, but we think that the strategic position of Turkey; three continents very near to Africa with a lot of opportunities could be done between Turkey and Africa in the sense that the African continent has great difficulty to access to European markets. I think being bridge which is a very important point that Turkey could be a bridge for African economy and African commerce to get into a Europe through Turkey and this is very healthy attitude.

What happens to promote Turkish- African relationship? I am not going to talk about opening embassies, their Excellencies have covered this era very elaborately. But, I am going to take that it is not just diplomacy that concentrates the relations between the nations. We have to be very careful. For instance, Sudan could be example for the countries that for last 14-15 years used to participate with Turkey in their child day 23rd April.

For the last 15 years, we had children coming from Sudan every year. This had as a small example a very big impact of the relationship between Turkey and the Sudan. This should be universalized that all African countries we have sort of cultural relationship, sport relationship, exchanging visits a continuous traffic between people. Diplomat is a diplomat he has got his own constrains. But, people don't have any constrains. The base of successful commercial relationship, the base of successful economic relationship, the base of successful political relationship between Turkey and Africa is an interaction of people. And therefore there should be more important target rather than opening embassies; it should encourage exchange visits at very levels, children, youths, cultural activities. We know that Turkey has a very excellent experience in basketball, football these things and this can establish concrete relationship much easier for political relationship we know that as Excellencies said the whole Africa supports Turkey in going to Security Council 2009-2010. Turkey is very important growing country, second largest member of NATO, great potential great human resources. Africa has problems they need to be supported in international organizations. So, we need expect to find more role of Turkish support to all African nations in their problems regionally and internationally. It is good to say that Turkey has very elaborate strong media, we are in Africa suffering. We can not lead the European media; we can not lead the other Western media. In Turkey, they have the ability, they have their institutions and therefore we also expect help from Turkey in Africa to establish sort of relationship the fact only the near fact that Africa should be reflected honestly and clearly to the media and to the people in the whole of Europe.

This is also a role that Turkey could play very well to establish further, strengthen relationship. There will be no problems as far as I can see in the near future political problems with Turkey and any African country.

What we see and we would like to see is much strong cooperation the example I gave the Sudan, in 1.5 years we had great presence. In 2005 we had only 15 companies in the Sudan; we have more than 74 companies now. And the number is going up and therefore this is just the sign it is not a target itself but it is sign. In conclusion, I have three points to make historically. No problem traditionally, no problem culturally, no

problem our common interest we have. I am a strategist. But, the threats facing Turkey are the very same serious threats facing Africa.

Therefore, we are on the same boat. Some countries they don't like Turkey to develop. They are creating problems whether in Cyprus, in Armenia, in Iraq whatever it is creating problems, even internal problems for Turkey. Same things are happening in Sudan, Algeria, Senegal, Morocco, and Tunisia. It is happening in everywhere. Because there is somebody in the background who doesn't want Turkey or African countries to flourishing peace to develop and to progress. We are all in the same boat. If we are aware of this very important point that Turkey and Africa are all in the same boat there is some hidden force or forces don't want Turkey to develop. His Excellency mentioned the problems are tried to be build the fact that in Darfour. I say one thing: the richest region in Africa is Darfour.

You can understand what the problem is and, if you look at Africa the whole, problems are in the countries where there is a largest potential of natural resources. Sudan, Angola, Democratic Republic of Congo whatever you have if you look around your side, the problems are there in African countries with the most possibilities of natural resources. I can not say any more. But, I only stress that we need to hold hand in hand in Africa and Turkey. We have to do more not through traditional way of diplomacy and all be involved socially, as community, as anything to believe in one thing. We have the same destiny, we have the same desire, and we have same determination to achieve our goals if we hold hand in hand.

THE SECOND PART OF THE WORKSHOP: Opinions and Recommendations

In the second part of the meeting, the 3rd International Turkish-African Summit that will be held in December 2007 was discussed. Chairman of TASAM Süleyman Şensoy stated that the diplomatic relations between Turkey and Africa have been in the process of development and growth economically and socially as these are led by the diplomacy. Mr. Şensoy added that, TASAM, a civil society organization, since its establishment has been showing every effort to contribute to the development of these relations and said that TASAM plans to organize the 3rd International Turkish-African Summit between the dates 4th-6th December 2007 as it did in the years 2005 and 2006 with the 1st and the 2nd International Turkish-African Congresses, but this time the organization will be titled as a Summit instead of a Congress. He also stated that the main concept of the Summit is planned to be “African Unity”. When we look at the road map that is followed with regard to this event we are reminded that Chairman of African Union Commission Prof. Alpha Oumar Konare and TASAM Africa Institute Director Assoc. Prof. Ahmet Kavas had a meeting in Addis Ababa on the subject.

At the end of the month of June, Chairman of TASAM Süleyman Şensoy and TASAM Africa Institute Director Assoc. Prof. Dr. Ahmet Kavas will be visiting His Excellency Konare to have a second meeting and as such the process will pick up pace. Furthermore, it was stated that a series of meetings with the executives of economic, social and cultural institutions in Africa are also planned and that these will take place in Addis Ababa.

It was also stated that TASAM would like two more events, emphasizing the importance of art and culture, to be added to the 3rd International Turkish-African Congress and that these were in the agenda in the last year's congress too but could not be approached due to the time limitations imposed. The first one of these events would be the “African Film Festival” that is planned to take place simultaneously with the summit in cooperation with Kadir Has University and second event that is planned to take place at the same time as the African Summit would be the Strategic Vision Awards Ceremony through which TASAM awards individuals and institutions both in the country and abroad, active in the fields such as the Statesman, bureaucrat, journalist and academician of the year. It was stated that TASAM intends to run this program that would become even richer with the contributions of attending guests in the form of their opinions and recommendations, in the best possible way.

Mr. Attila G. Kızılarlan, Head of Department at Republic of Turkey Undersecretariat of the Prime Ministry for Foreign Trade has taken the stage in this part of the meeting and emphasized the two fundamental problems in Africa, stating that these are oriented towards the industries other than infrastructure and petroleum. He also reminded that an increase of one percent in the world trade share of Africa will contribute to the

economy an amount equal to seven times the annual total grants flowing into the Continent. He also emphasized the fact that the conditions of health would benefit from the investments and Africa as a Continent would be in a better position compared to its present state. Mr. Kızılarıslan furthermore stated these points must be taken into consideration and as such discussions on the subject must be held in the 3rd Congress may prove to be beneficial.

Sudan Ankara Ambassador His Excellency Mohamed El Hassan Ahmed El Haj on the other hand stated that the subjects requiring discussion in the 3rd Congress are the transfer of technology, and the financial cooperation between the Africa Development Bank, Islamic Development Bank and Turkish Eximbank. He added that a Turkish bank operating from Africa would directly contribute to the mutual relations and the development of the trade relationships. The Ambassador moreover emphasized the importance of publishing a magazine on Africa and stated that it is of great importance to know the state of affairs in various African States and developments taking place and that another similar source that would give information on the latest developments in Turkey as well as the Turkish Companies will be beneficial in terms of mutual relationships and that it would be important to discuss the subject in the summit.

Mr. Kızılarıslan took the stage following the Ambassador and stated that in the year 2003, Turkey has put into implementation the strategy for the “Improvement of Economic and Trade Relations with Africa” and that the said strategy will contribute to the efforts spent to prevent poverty in the region, while supporting sustainable development and prevent the continent from distancing itself from the core, in this age of globalization. Mr. Kızılarıslan also stated that poverty is not something to do with fate and added that in the year 2006 the “1st Turkish-African Foreign Trade Summit” was organized with the contributions of several businessmen from Africa and Turkey and TUSKON and the 2nd Summit also took place very recently and the attempts made by the parties constitute an important opportunity to establish a common platform among the parties involved. Mr. Kızılarıslan commented that “these developments will have significant contributions to the trade volume” and added that the civil society organizations are playing effective roles in the process and a relationship going back in time was already established between Turkey and the countries in North Africa however, sufficient knowledge is not available with regard to the other countries and it is required to create an awareness between the parties with regard to the subject.

The Ambassador of Algeria His Excellency Smail Allaoua stressed the importance of NEPAD (New Partnership for Africa's Development) and stated that this organization must be discussed within the scope of the Congress.

Later on Former Ambassador of Congo Democratic Republic Assoc. Prof. Ali Engin Oba has taken the stage and stated that the economic relations must be given emphasis and added that economic and commercial issues must be established and the related solutions must be discussed. His Excellency Oba furthermore stated that it would prove beneficial to have the members of the Turkish Press present in the meeting and the press may play an important role in reflecting the trade potential of Africa.

Assoc. Prof. Ahmet Kavas the Director of TASAM African Institute said that he has given information to the Chairman of African Union Commission Prof. Alpha Oumar Konare on the workshops organized by TASAM, in their meeting that was held in Addis Ababa and that His Excellency Konare stated his pleasure and commented that such an attempt is a very significant step taken in the development of the relationships between Turkey and Africa and furthermore it is an important activity to be undertaken.

His Excellency Konare, moreover, stated that when it happens Turkey's full membership with the EU will carry great importance for Africa too, but in the mean time, even if the subject matter membership is delayed, it would present further opportunities for the relations between Africa and Turkey to be developed.

Mr. Kavas stated that primarily the Ministry of Foreign Affairs and TİKA as well as other establishments must help make Africa aware of the activities undertaken by TASAM since the year 2004. Mr. Kavas added that TASAM intends to contribute even further to the existing relations and stated their wish with regard to the news of such meetings organized with the contributions of private and public institutions to take place in the African Press as much as they do in the Turkish Press. He also said that they are following up the activities of TUSKON on the subject very closely.

Mr. Kavas emphasized the fact that a very important future oriented goal such as the Union of African States has been determined and such a strong unity will help strengthen the mutual relations supported with the friendship and contributions of Turkey providing great benefits to the parties involved and making possible for the historical bridges and connections to be mended in the 21st century.

Assoc. Prof. Sedat Aybar the Director of African Studies Department at Kadir Has University commented that the relations with Africa are at their development stage and that the awareness must be increased on both sides in the 21st century and the scientific research studies as well as the cultural, social and historical appearance of Africa carries great importance. Mr. Aybar furthermore stated that the Exchange of technical information and skills between the parties may have significant effects.

The Ambassador of Algeria His Excellency Smail Allaoua has taken the stage and commented about the frustration he felt with regard to the lack of attention paid by the Turkish Press to the problems experienced in the Continent of Africa and he added that the news and articles pertaining to the region are obtained from other foreign news agencies and it would be beneficial for the members of the Turkish press to be represented in Africa.

Chairman of TASAM Süleyman Şensoy has taken the stage following the speech given by the Ambassador and stated that the relationships were effected negatively due to the 1st World War and he is not of the opinion that the Turkish Press distances itself from Africa intentionally and the source of the problem here is the lack of communication, and information as well as the lack of understanding with regard to the subject. He continued by saying that the mutually arranged meetings will help improve the

communication between the people and furthermore the necessary acceleration in pace will be achieved with the involvement of media and he added that it is their intention to invite media to the Congress and evaluate media as a subheading in the meetings while making sure that they receive the pertinent documentation.

Mr. Nevzat Yeşiler the Coordinator of TİKA African Countries, has provided general information pertaining to the activities of TİKA in the region and stated that they opened their first office in the year 2005 in Ethiopia and that they established a representative office in Sudan in the year 2006 followed by another office in Senegal.

Mr. Yeşiler stated that they have many projects involving SAGA (Sub-Saharan Countries) countries and in the countries that they do not have any offices they send technical teams to determine the projects that may have potential.

While the agricultural project involving Senegal, Burkina Faso, Guinea, Guinea Bissau and Mali was commented on, it was also stated that the donations collected by civil society organizations in Turkey and distributed by TİKA has helped support the agenda of Chad, Central African Republic and Tanzania. It was also stated that a team will be sent from Turkey to Senegal for health scanning, and a group of specialists is involved in a research study regarding a school project and projects are continuously received through embassies located in various African States. Finally, information was provided with regard to professional training project that will be started in Nigeria and neighboring countries. It was stated that in 6 to 8 months there will be no SAGA countries left that TİKA have not been able to reach.

Assoc. Prof. Ali Dere the President of Foreign Relations Directorate at the Religious Affairs has taken the stage as the last speaker and stated that one of the areas that is important for Turkey is religion and culture and interpreted the concept of religion as the gaining of independence by the individuals and societies and the process through which they acquire their self confidence.

Mr. Dere stated that with regard to these subjects significant steps have not been taken between Turkey and the Continent of Africa however, they are in the process of compensating this deficiency and added they intend to make the "African Countries Religious Leaders Summit" more effective. Dere emphasized the fact that they also place great importance on the development of mutual relations with the African countries on the subject of education and added that they have a project involving 20 African Countries, through which they plan to bring over 5 students to each vocational religious high school and he also said that they are working on more widespread application of animal sacrifices through proxies.

Chairman of TASAM Mr. Şensoy thanked all the guests for their contributions as well as expressing his gratitude to the Ministry of Foreign Affairs and other institutions due to their support and stated he was pleased that UNDP has sent a representative to the meeting and expressed his wishes for further contributions from UNDP.

WORKSHOP PARTICIPANT LIST

Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Turkey

Kenan TEPEDELEN- Ambassador- African Coordinator

Numan HAZAR- Ambassador- Foreign Policy Adviser of the Minister of National Defense
Assoc. Prof. Ali Engin OBA- Ambassador

The Republic of Turkey Office of Prime Ministry Department of Foreign Relations

Ilgın ATALAY- Head of Department

Bilal ÖZDEN- Expert

TİKA

Nevzat YEŞİLER- Coordinator of African Countries

Republic of Turkey Undersecretariat of the Prime Ministry for Foreign Trade

Attila G. KIZILARSLAN- Head of Department

Republic of Turkey Prime Ministry State Planning Organization

Kaan AKDOĞAN- Assistant Expert

Ministry of Education External Relations Directorate General

Ziya YEDİYILDIZ- Head of Department

Department of Religious Affairs External Relations Directorate

Doç. Dr. Ali DERE- Chairman

Foreign Economic Relations Board

Suzan CAILLIAU- Group Coordinator

Turkish Exportes Assembly

Mustafa ÇIKRIKÇIOĞLU- Member of Executive Committee

Yalın ALPAY- Assistant of Rapporteur

Turkish- African Cultural, Social and Economical Co-operation Association

Prof. Kemalettin ÖZDEMİR- General Coordinator

Haydar ÇAĞIL- Secretary General

TUSKON

Gökhan MUTCALI- Assistant of African Coordinator

Petrol Building Foreign Trade and Limited Company

Mehmet YILMAZ- Director

Vahap YILMAZ- Director

Mehmet Şükrü EROĞLU- Advisor

Kadir Has University

Assist. Prof. Sedat AYBAR- Member of the University

TASAM

Süleyman ŞENSOY- Chairman

Ahmet KAVAS- Director of African Institute

Gönül İSMAİLBEYLİ- Director of Ankara Office

Ufuk TEPEBAŞ- Global and Regional Power Centers Study Group

Murat AYDEMİR- IT Manager

AFRICAN COUNTRIES'S EMBASSIES AND UNDP

Embassy of Senegal

Babacar Carlos MBAYE- Ambassador

Embassy of Sudan

Mohamed El Hassan Ahmed El HAJ- Ambassador

Embassy of Algeria

Smail ALLAOUA- Ambassador

Embassy of the Kingdom of Morocco

Mhamed IFRIQNE- Counsellor

Muhammad CHAKIB- Counsellor

Salah DUKHAY- Counsellor

Embassy of Egypt

Aly SIRRY- Counsellor

Muhamed MOUNIR- Second Secretary

Embassy of Tunisia

Jamila ELOVAER- Counsellor

Embassy of Libyan Arab Jamahiriya

Sıddıq SULEIMAN- Counsellor

UNDP

Orria GONI- Program Director